

**VÄSTERNORRLANDS
MUSEUM 2021
VERKSAMHETSBERÄTTELSE**

INNEHALLSFÖRTECKNING

Inledning	4
Målbild och måluppföljning	4
Disposition	5
Covid-19-pandemin	5
Öka och stärka närvaro och relevans i länet	6
Breddad representation och delaktighet	8
Barn och unga	11
Museet som oberoende arena för demokrati	14
Hållbarhet	16
Maritimt kulturarv och statlig närvaro	18
Digital utveckling	20
Museet som aktör för tillväxt, ett attraktivt län och levande landsbygd	23
Forskning och kunskapsuppbyggnad	26
Kulturmiljövård och hållbar utveckling	31
Regionalt kulturmiljöuppdrag inom den arkeologiska verksamheten	32
Det regionala kulturmiljöuppdraget inom byggnadsvården	36
Uppdragsprojekt inom konservering	39
Utställnings- och programverksamhet	40
Museiupplevelse på Murberget frilutsmuseum, Härnösand	45
Främjandet av hemslöjd och hemslöjdsverksamhet i länet	50
Genomförandekapacitet och måluppfyllelse	54
Extern finansiering	60
Ekonomisk analys	61
Utblick framåt	65

INLEDNING

2021 har varit ett händelserikt år för Stiftelsen Länsmuseum Västernorrland. Även om pandemin ställt krav på begränsningar av verksamhet så har ett omfattande utvecklingsarbete skett.

Stora steg har tagits under året avseende de prioriterade uppdragen; inom digital tillgång och digital infrastruktur, utställningar, program, kunskapskommunikation och kulturarvspedagogisk verksamhet, kunskapsuppbyggnad och samlingsförvaltning samt kulturmiljövård. Det har också drivits utvecklingsprocesser avseende friluftsmuseets underhåll och utveckling och effektivisering av verksamhet och stödprocesser i stort. Den omfattande operativa verksamheten har också bedrivits enligt plan, och visar gott resultat enligt uppföljningarna av målen. Trots begränsningar på grund av pandemin ser vi en god måluppfyllelse.

MALBILD OCH MALUPPFÖLJNING

Den övergripande målbild som hela museets verksamhet arbetar utifrån beskrivs som följer:

Västernorrlands museum bidrar till samhällets uppbyggnad i länet genom att:

1. *Vara en resurs för hållbar utveckling och hälsa.*
2. *Skapa möjligheter för framtidens kulturarv och kommande generationers lärande.*
3. *Vara en given, efterlängtd och älskad mötesplats och kulturarvsupplevelse.*
4. *Främja och stärka kulturarvet som kunskapskälla, och människors historiska och kulturella medvetenhet.*

Utifrån denna målbild, som ska genomsyra museets hela verksamhet, arbetar stiftelsen utifrån 13 övergripande mål, och dessa 13 mål utgår från museets olika styrdokument (stadgar, nationell kulturarvspolitik, kulturmiljölag, museilag, regional kulturplan och så vidare). De 13 målen har brutits ned i fyraårsmål. Fyraårsperioden som avses är 2019-2022, och således är det enbart ett år kvar av målperioden, som också överensstämmer med kulturplanperioden.

I stort menar vi att museiverksamheten kunnat arbeta utifrån fyraårsmål, årsmål och övergripande mål, och genomfört verksamheten med god måluppfyllelse. Den verksamhetsplan som beslutades i december 2020 har dock påverkats, då vissa aktiviteter behövt göras på helt andra sätt, andra har behövt vänta helt, samtidigt

som en del nytt har kunnat prioriteras. Generellt ligger museet trots det på en hög måluppfyllelse om 94% för årets verksamhetsplan, samt en prognos om att uppnå minst 12 av de 13 fyraårsmålen 2022.

DISPOSITION

Verksamheten som genomförs för att uppfylla dessa mål beskrivs nedan i varsitt kapitel. Bland dessa 13 mål ser vi fem som i hög grad innefattar museets alla verksamhetsdelar: Museet ska utveckla sin närvaro och relevans i länet, sträva efter mångfald av berättelser och bredda representation och delaktighet, stärka verksamheten för barn och unga samt fungera som en oberoende arena för demokrati och bli en nationell förebild för hållbarhet och Agenda 2030. Även målet avseende att tillgängliggöra det maritima kulturarvet är ett sådant mål som omfattar många verksamheter på museet, precis som utveckling av samverkan med kulturella och kreativa näringar (KKN). Ytterligare ett område är tillagt som eget kapitel även fast det inte är ett av de 13 målen, och det är digital utveckling. Därefter följer kapitlen utifrån målen om kunskapsuppbyggnad, kulturmiljöer, museiupplevelse, hemslojd och genomförandekapacitet. I de olika kapitlen lyfts också de horisontella perspektiv in som museiverksamheten ska arbeta utifrån. Inledningsvis beskrivs först hur pandemin påverkat verksamheten. Avslutningsvis beskrivs det ekonomiska läget och en framåtblick för Västernorrlands museum.

COVID-19-PANDEMIN

Museisektorn har påverkats mycket av Coronapandemin, precis som samhället i stort. Eftersom museer vid sidan av sitt samlingsförvaltande och kunskapsuppbyggande uppdrag också är publika miljöer och upplevelserum har omställningen varit

stor i fråga om hur uppdragen har kunnat genomföras under 2020 och 2021.

Omställningen till digital verksamhet har pågått som ett prioriterat område under några år, men tog extra fart och stärktes upp under 2020 och 2021 på grund av pandemin. För att fortsatt kunna bibehålla kontakten med publiken och fortsatt synas under pandemin har det satsats på en intensiv digital programverksamhet. Insatserna har också syftat till att hitta format för att långsiktigt nå och vara angelägna för hela länet. De flesta digitala program genomfördes som livesändningar och den plattform som användes var i många fall Zoom och parallell livesändning via Facebook. Totalt har hela 61 digitala programpunkter genomförts under året.

Planeringen och genomförandet av den fysiska publika verksamheten har drabbats hårt av pandemin. Redan från mars 2020 hade museet haft restriktioner avseende avstånd, hygien och besökarantal och alla publika program inomhus hade ställts in. Sedan i slutet av 2020 uppmanades människor att inte besöka museer alls på grund av det nationella regelverket och de lokala restriktionerna. Kommuner och regioner uppmanades därför att stänga all verksamhet som inte var "nödvändig". Till dessa räknades museer, liksom idrottsanläggningar, badhus, öppna förskolor etcetera. I slutet av november 2020 stängde därför museibygnaden och hade stängt fram till mitten av juni 2021. Då öppnades museibygnaden och friluftsmuseet samtidigt, och även Ulvö kapell och Fritidsbåtmuseet öppnade inför säsongen. En del publik verksamhet behövde ändå ställas in, och vi kunde inte öppna små miljöer som Handelsboden eller de kulturhistoriska byggnaderna som planerat, inte genomföra några stora arrangemang som nationaldag eller midsommar eller genomföra vissa stadsvandringar och visningar. Under senare delen av sommaren minskades rekommendationer och restriktioner

igen och under hösten såg vi ett förhållandevis gynnsamt läge så att en hel del fysisk, publik verksamhet kunde genomföras inomhus. Publiken och besökarna var sugna på att ta del av verksamheten. Under hösten och fram till december har publika program som visningar och vernissage med mera kunnat genomföras tack vare ett gynnsamt smitt- och vaccinationsläge.

Det har visat sig under året, precis som året innan, att friluftsmuseets utemiljöer lockat många besökare, till och med fler än året innan. Vi har märkt av ett högt intresse för den delen av vår verksamhet. En hel del verksamhet har nämligen kunnat bedrivas utomhus på friluftsmuseet, trots att museibygnaden varit stängd eller öppen med restriktioner. Mer om detta nedan. Inom andra delar av verksamheten - inom utställningsproduktion, kulturmiljö, samlingsförvaltning och kunskapsuppbyggnad samt administration och fastighetsförvaltning, har verksamheten kunnat pågå trots pandemin, även om anpassningar hela tiden behövt genomföras och en del verksamhet försenats och försvårats på grund av sjukfrånvaro, krav på visst hemarbete, arbete i smågrupper samt försenade leveranser och ökade priser.

Utställningsproduktionen har påverkats av pandemin under året, i form av förseningar i leveranser av material. Det har inte satt stopp för produktioner men skapat snäva marginaler och satt press på produktionslaget. Särskilt har projekt och insatser som utgått från platsutveckling och kulturmiljöer försvårats, då planering och genomförande svårligen kunnat genomföras digitalt. Projekt, inte minst på fastighetssidan, har försvårats då prisökningar drabbat oss avseende byggmaterial samt leveranser och tjänster har blivit försenade. Under 2021 fanns ändå särskilda medel att söka från Region Västernorrland för att minska effekterna av pandemin inom regional kultur. Västernorrlands museum sökte och erhöll medel för museiverksamheten,

något som har stärkt möjligheterna att arbeta strategiskt med att minska effekterna av pandemin.

Vi tror fortsatt att vi kommer att påverkas av pandemin, men har på sätt och vis lärt oss arbeta utifrån de mer osäkra premisser som nu är läget. Dock krävs resurser vid förändringar i restriktioner och rekommendationer, och det har varit svårt att klara återkommande förändringar under året samtidigt som vårt grunduppdrag ska genomföras. Detta behöver man vara medveten om inför fortsatt planering, att de snabba förändringar som krävs när restriktioner och rekommendationer ändras, tar mycket fokus och resurser i anspråk.

ÖKA OCH STÄRKA NÄRVARO OCH RELEVANS I LÄNET

Museet har en prioritering att bli hela länets museum, genom att kunna erbjuda verksamhet som är intressant för hela länet och som är tillgänglig i hela länet. Prognosen är att fyraårs målet inom detta målområde ska vara nått 2022, och 2021 års måluppfyllelse är hela 96%. När 2022 är slut ska vi vara klara med två av tre basutställningar med länsfokus och tillhörande kunskapskommunikation, vi ska ha gemensamma projekt tillsammans med kommunerna samt erbjuda kompetensutveckling till alla kommuner avseende kulturarv och kulturmiljö, genom museinätverket med flera sammanhang. Likaså ska en utvecklad modell för upplevelser av kulturhistoriska miljöer i länet vara framtagen och flera miljöer ska ha tillgängliggjorts.

Vad har då gjorts under året, med syfte att öka och stärka närvaro och relevans i länet? Den stora utställningsproduktionen om länets berättelser "Att fånga en plats - berättelser från Västernorrland", öppnades 10 december 2021. Här har det genomförts många digitala program, bland annat inom serien Samtal från Västernorrland som tar

sin utgångspunkt i länets berättelser och platser. Hela 61 digitala program har genomförts. Under året har också den första reviderade basutställningen av tre färdigställt. Den heter "Forntidsresan - Niotusen år av människors spår", och fokuserar Istiden och Forntiden. I denna utställning finns flera genomarbetade länskoncept. Ytterligare utställningsplanering som pågått under året konstutställningen "Triennalen" (tidigare Y-salong), med vernissage i maj 2022. I det nya länskonceptet för utställningen ingår att den ska visas i flera av länets kommuner för att få större räckvidd och förankring.

Något annat som utvecklats med länsfokus under året är den kulturarvs pedagogiska verksamheten för barn och unga på fritiden och i skolan. I början av året anställdes en pedagogisk utvecklare som tagit med sig resultaten från 2020 års utredning om

kulturarvs pedagogisk verksamhet i länet, arbetat fram en strategi och därefter utvecklat verksamheten praktiskt. En viktig del är utvecklingen av en pedagogisk verksamhet i hela länet, något som finns med i nuvarande utvecklingsarbete av skolprogram. Lärresurser har börjat tas fram, och syftet med dessa är delvis att locka skolklasser till lärande och upplevelser på plats i länet, tillsammans med sin lärare. Den kulturarvs pedagogiska verksamheten beskrivs mer nedan. Likaså har det regionala kulturmiljöuppdraget införts och fortsatt utvecklats med ett mål om att finnas i alla kommuner i slutet av 2022, mer även om detta verksamhetsområde nedan. Utöver det har digital förmedling prioriterats i verksamheten under hela året, något som leder till bättre möjligheter att ta del av museets verksamhet i hela länet. Under övriga kapitel beskrivs också museets länsuppdrag, som genomsyrar hela verksamheten.

Övergripande mål	Fyraårs mål 2019-2022	Uppfyllnad av årets mål	Uppfyllnad mot fyraårs målen och prognos 2022
<p>Museet ska öka och stärka sin närvaro och relevans i länet</p>	<p>Museet har ett gemensamt insamlingsprojekt och ett gemensamt utställningsprojekt tillsammans med länets kommuner.</p> <p>Museet har färdigställt två av tre reviderade basutställningar med länsfokus och tillhörande kunskapskommunikation.</p> <p>Museet har genom museinätverket erbjudit kompetensutveckling till alla kommuners kulturförvaltningar/museer i kulturarv och kulturmiljö.</p> <p>Museet har genom museinätverket skapat en långsiktig plattform för samverkan i alla kommuner. Det regionala kulturmiljöuppdraget är infört i länet.</p> <p>En ny utvecklad modell för museiupplevelser för länets kulturhistoriska miljöer är framtagen och genomförd.</p>	<p>96%</p>	<p>75%</p> <p>Förväntas nå 100% 2022.</p>

BREDDAD REPRESENTATION OCH DELAKTIGHET

Ett övergripande mål är att museet med en mångfald av berättelser ska sträva efter breddad representation av besökare och invånare, en breddad representation av röster i samlingarna samt en ökad delaktighet och inflytande från alla målgrupper utifrån tillgänglighetskrav, diskrimineringsgrunder, normkritik och nationella minoriteter. Fokus under denna fyraårsperiod ligger (förutom på barn och unga, vilket följs upp under särskilt mål för barn och unga nedan) på samiskt och romskt kulturarv, samt personer med utländsk bakgrund samt äldre. Prognosen är att fyraårs målet kommer att nås, och av 2021 års aktivitetsmål ligger verksamheten på en uppfyllnad om 93%. Pandemin har påverkat, och gjort det svårare att nå nya målgrupper och hos dem skapa delaktighet. Dock har mycket gjorts inom verksamheten.

Särskild medvetenhet finns avseende representation och delaktighet i vår produktion av publika upplevelser. Samma kravbild ställs på tillfälliga utställningar, program och i kunskapskommunikation. I ”Att fånga en plats - Berättelser från Västernorrland” har föremål och bilder valts ut som skildrar ett bredare perspektiv på samhället, till exempel kvinnors yrkesroller, personer med funktionsvariation och samer. I ”Forntidsresan” har särskild satsning gjorts på att efterforska och lyfta de spår som finns av samer i länets och Södra Saepmies forntid. Arbetet har skett i tät dialog med samiska föreningar och forskare. Resultatet är bland annat helt ny text publicerad i utställningen och på museets webbplats. Under året har också insatser gjorts för att stärka kontakterna med länets samiska föreningar, som involverats bland annat i arbetet med basutställningen om forntiden, men också diskussioner kring mer långsiktig samverkan kring förmedling av samiskt kulturarv. I detta samarbete har kontakter också stärkts med *Stiftelsen Gaaltije* i Östersund. Samarbetet har

syftat till att undersöka möjligheterna till ett gemensamt större projekt kring samiskt kulturarv i Västernorrland.

Under 2021 har läns museet i samarbete med den nationella romska föreningen *É Romani Glinda* och den lokala kulturföreningen *Djelem Djelem Lungone Drom-enca* initierat ett projekt kring romskt kulturarv. Projektet syftar till att belysa romskt kulturarv i länet och till att knyta närmare kontakter med romer i Västernorrland.

Under året har integrationsprojektet *Landskapet för asylsökande del 3* varit en prioriterad integrationsinsats, i syftet att främja asylsökandes och nyanländas aktiva deltagande i kulturlivet. Projektet har varit ett samarbete mellan 5i12, Ängekyrkan och Västernorrlands museum. Projektet har anordnat föreläsningar, studiebesök och skapande verksamhet som gynnat deltagarnas kreativitet och kunskap om det svenska samhället och kulturarvet. Föreläsningarna har fokuserat på föreningsliv, demokrati och mänskliga rättigheter. Projektet har, trots pandemin, lyckats skapa ett aktivt deltagande i kulturlivet. Deltagarna har varit motiverade att delta aktivt och dela med sig av sina åsikter. Aktiviteterna genomfördes för att öka kunskapen om kultur och historia i länet och på så vis lära känna sin nya hembygd.

En särskild pilotinsats med brevväxling för äldre genomfördes under våren. Syftet var att låta äldre digitalt ovana motta brev från museet med berättelser ur utställningen ”Att fånga en plats”. Pilotinsatsen nådde en grupp äldre som också fick möjlighet att svara på frågor och dela med sig av minnen till museet. Många av museets besökare tillhör en äldre museivan publik. I slutet av året lanserades en besöksenkät med syfte att ta reda på mer om besökarnas vanor och hur de upplever museet. I enkäten har den äldre målgruppens svar tagits till vara

och tillsammans med fortsatta undersökningar under 2022 skapas en god grund för att bättre bemöta äldre i museiverksamheten.

Tillgänglighetsperspektivet är ständigt närvarande i all publik verksamhet. Arbetet i tillgänglighetsgruppen utgår från en tillgänglighetspolicy. Museets tillgänglighetsgrupp har 2021 påbörjat arbetet med att ta fram handlingsplaner avseende tillgänglighet för alla verksamhetsområden - störst fokus har varit på tillgänglighet till utställningar, publika program och digital tillgänglighet samt tillgänglighet på friluftsmuseet.

Tillgänglighet i digitala kanaler är ett arbete som pågår fortlöpande. En viktig del av insatserna är att texta filmer som publiceras på webben och i museet, vilket gör det möjligt för fler att ta del av innehållet och att materialet kan publiceras över en längre tid. Alla nyproducerade mediaguider har både inlästa texter och transkriberade manus. Bilder och fotografier som publiceras i sociala medier och på museets hemsida har en syntolkande text, och en tillgänglighetsredogörelse finns publicerad på museets hemsida.

Övergripande mål	Fyraårsmål 2019-2022	Uppfyllnad mot årets mål	Uppfyllnad mot fyraårsmålen, prognos 2022
<p>Museet ska med en mångfald av berättelser sträva efter breddad representation av besökare och invånare (utvecklingsmål i uppdragsdirektivet), samt ökad delaktighet och inflytande från alla målgrupper (förmedlingsmål i uppdragsdirektivet)</p> <p>(* - obs I uppdragsdirektivet beskrivs uppdraget gällande nationella minoriteter som ett främjandemål: "Stiftelsen ska synliggöra nationella minoriteters och ursprungsbefolknings historiska närvaro och deras språk och kulturer ska synliggöras i egenskap av det egna kulturarvet samt som en del av det gemensamma kulturarvet och en del av berättelsen om Sverige")</p>	<p>Breddad representation finns för definierade grupper i basutställningarna, tillfälliga utställningarna, utbudet av program samt i kunskapsuppbyggnaden och kunskapskommunikationen fysiskt och digitalt. Fokus under denna period är på målgruppen äldre, på samiskt kulturarv samt på människor med utländsk bakgrund.</p> <p>Delaktighet finns för definierade grupper i basutställningarna, tillfälliga utställningarna, utbudet av program samt i kunskapsuppbyggnaden och kunskapskommunikationen fysiskt och digitalt. Fokus under denna period på målgruppen äldre, på samiskt kulturarv samt på människor med utländsk bakgrund.</p> <p>Tillgänglighetsgruppens aktiviteter avseende friluftsmuseum, utställningar, enkelt avhjälpta hinder. Information och kommunikation är uppfyllda och det har under hela perioden bedrivits ett kontinuerligt arbete med löpande tillgänglighetsutveckling inom hela verksamheten.</p>	<p>93%</p>	<p>75% Förväntas nå 100% 2022.</p>

CRAFTHUNTER

FORNTIDSRESAN

Nio tusen år av människors spår

**VÄSTERNORRLANDS
MUSEUM**

Fri entré
www.vnmuseum.se
Härnösand

BARN OCH UNGA

Museet har ett uppdrag att stärka sin verksamhet för och med barn och unga för ökad representation och delaktighet.

Under fyraårsperioden är det prioriterat att arbeta utifrån barnkonventionen, skapa ett brett och omfattande, utvecklande och föränderligt utbud för barn och unga i länet samt att fler barn och unga i länet upptäcker museets utbud och bidrar till länets kunskapsuppbyggnad. Målet för fyraårsperioden är också att museet har en aktiv roll som läranderesurs i länet; för förskola, skola och fritids i samt för lovlediga och fritidslediga barn och unga och deras familjer. Prognosen är att målet för fyraårsperioden kommer att nås och under 2021 har 100% av aktivitetsmålen uppfyllts.

Under 2021 antogs en strategi för pedagogisk verksamhet vid Västernorrlands museum med pedagogisk idé, vision och övergripande mål. Strategin har sin grund i den skolpedagogiska utredning som ägde rum under 2020. En pedagogisk utvecklare rekryterades under våren.

Den operativa pedagogiska verksamheten har påverkats av pandemin, och begränsat möjligheterna att nå fram till barn och unga, och skapa delaktighet. Ett större evenemang för skolor i Härnösand fick ställas in. Trots det har mycket kunnat genomföras i verksamheten, och det har funnits vissa möjligheter inom pågående verksamhetsprocesser. Ett tydligt uppdrag för den pedagogiska verksamheten är att erbjuda lärresurser till hela länet; en lärare ska oavsett var i länet man arbetar kunna se museet som en källa och kunskapsbank att nyttja didaktiskt i undervisningen. Därför är de lärresurser som museet erbjuder strukturerade efter:

- Digitala lärresurser, som kan användas platsoberoende, till exempel användas i klassrummet.
- Ute i länet-lärresurser, som relateras till

specifika platser, till exempel lärmaterial kopplat till Nolby högar, Haverö etcetera.

- På plats på museet-lärresurser, som relateras till de utställningar vi erbjuder.

I syfte att ytterligare öka samarbeten med lärare i länet, samt förstärka relevansen av museets lärresurser har ett särskilt nyhetsbrev skapats, det pedagogiska nyhetsbrevet, samt en lärarreferensgrupp. Digitala lärresursen om Rysshärjningarna 1721 har spridits till skolorna i länet och prövats av ett antal grundskolelärare. En klass har även deltagit i en utvärdering. En intern pedagogisk arbetsgrupp har skapats som träffas kontinuerligt och arbetar för att utveckla den pedagogiska verksamheten och implementera den i alla delar av verksamheterna. En pedagogisk verkstad, ett aktivitetsrum, har utformats som kan nyttjas för flera typer av aktiviteter, dels av lärare som besöker museet i undervisning, dels av aktiviteter som pedagoger vid museet leder, och dels vid helg- och lovaktiviteter.

Under hösten 2021 har grundskoleelever besökt museet vid flertal tillfällen, och program för lokalhistoria samt visningar av utställningar har genomförts. Gymnasieklasser, från Härnösands och Kramfors kommun, har också under hösten fått visningar av utställningar. I relation till visningar av utställningar har även aktiviteter i Pedagogiska verkstaden erbjudits för att förstärka och bearbeta de intryck som elever fått i utställningarna.

I slutet av 2021 invigdes den nya basutställningen "Forntidsresan" med ett digitalt spelkoncept, Craffhunter, särskilt utformat för att öka interaktivitet och engagemang hos barn och unga, och öppna för nya sätt att lära om länets forntid. Lärarhandledningar som rör både utställningar och spel kommer under 2022 att implementeras och spridas till lärare.

Program för barn har genomförts i samband med alla skollov och med kreativa och kluriga aktiviteter. Under pandemin har alla aktiviteter förlagts utomhus på friluftsmuseet med bland annat tipspromenader, leta fåglar eller föremål. Under sportlovet var utgångspunkten för aktiviteterna vid spark- och skidspåret vid utescenen, där det också erbjöds möjlighet att grilla medhavd korv. Under påsklovet arrangerades äggjakt och ägg lekar. Under sommarlovet erbjöds ett extra stort utbud av aktiviteter som alla var lokaliserade utomhus.

Höstlovet aktiviteter bestod av en skaparverkstad där besökarna under ledning av museets slöjdhandledare kunde skapa lyktor av återvunna glas- och plåtburkar. Utomhus erbjöds tipspromenad eller att följa med på en vandring på Väsenstigen med Skogsrådet. På höstlovskvällarna kunde

man följa med Lyktgubben på en mörkervandring. Under jullovet visades lovbio och julfönsterutställningen på friluftsmuseet.

För att göra Murberget friluftsmuseum ännu mer barnvänligt skapades flera lekinstallationer på området under sommaren 2021, inom en insats som kommer att pågå kontinuerligt under flera år. Under sommarsäsong finns käpphästar, balansstockar, Madickengunga, timmerhus-byggsats och timrade hästar att rida på.

En viktig kompetensutvecklande insats för hela personalen har också varit utbildningspass om barnkonventionen, som hjälpt oss dra upp riktlinjer för hur vi utvecklar vårt arbete med barnrätt inom museets verksamhetsområden.

Övergripande mål	Fyraårsmål 2019-2022	Uppfyllnad mot årets mål	Uppfyllnad mot fyraårsmålen, prognos 2022
<p>Museet stärker sin verksamhet för och med barn och unga för ökad representation och delaktighet (utvecklingsmål i uppdragsdirektivet)</p>	<p>Museet har integrerat barnperspektivet i processerna för museiupplevelser och kunskapskommunikation. Museet har infört lärande- och kreativetsmiljöer, både digitalt och fysiskt, som når länets barn och unga när de implementerats.</p> <p>Mål med dessa digitala och fysiska miljöer är ökat lärande och upplevelser om kulturarvet samt arrangörsutveckling inom musei- och kulturarvssektorn.</p> <p>Pedagogisk kompetens har rekryterats, en strategi är framtagen för det kulturarvspedagogiska uppdraget i länet och uppdraget har implementerats. Genomförda mätningar visar att museiupplevelser har nått fram till barn och unga i länet i ökad omfattning.</p>	<p>100%</p>	<p>75% Förväntas nå 100% 2022.</p>

Murberget friluftsmuseums nya lekinstallationer.

MUSEET SOM OBEROENDE ARENA FÖR DEMOKRATI

Västernorrlands museum har arbetat med ett demokratitema under 2021. Framför allt så är det verksamhet kopplat till detta tema som avser måluppfyllnad för fyraårsåret 2022, och de största insatserna har genomförts under 2021, även om museet kommer att fortsätta arbeta med demokrati under 2022. 100% av årsmålen har nåtts, och 90% av fyraårsmålen.

Redan under 2020 påbörjades planeringen av ett gemensamt projekt om demokrati i Västernorrland tillsammans med Länsstyrelsen. Det regionala demokratinätverket har fyllt en viktig funktion i detta arbete, och flera insatser under året har genomförts tillsammans.

Under hösten har fem livesända föredrag om demokrati med externa föreläsare genomförts på Västernorrlands museum. Föredragen har tagit upp olika perspektiv på demokrati - till exempel den kvinnliga rösträttskampen, minoriteters rättigheter och barns rättigheter. Under demokrativeckan i Örnsköldsvik har personal från museet deltagit vid demokratistugan för att samtala om demokrati och samla in röster och berättelser om demokrati. Personal har också närvarat vid Timrås demokrativecka.

Årets tema mynnade ut i invigning av två utställningar. Den 27 november invigde museet riksdagsutställningen "Fira demokratin!" som under 2021 turnerat i landet. De två vice talmännen Åsa Lindestam och Kerstin Lundgren invigde riksdagsutställningen. Utställningen berättar historien bakom beslutet om allmän och lika rösträtt. En berättelse där gräsrötter och politiker varit viktiga aktörer som format vår demokrati. Talmännen höll även ett uppskattat program i hörsalen där de berättade om sitt arbete och vikten av demokrati och vad demokrati betyder för dem. Fyra

elever från årskurs 5 på Brännaskolan hade bjudits in att ställa frågor om demokrati till talmännen. Elever från Musik- och kulturskolan i Härnösand framförde musik. Samtidigt invigdes den lokala utställning som bygger på insamlade röster om demokrati i länet, "Höj din röst", av landshövding Berit Högman. Höj din röst! är en egenproducerad utställning som tagits fram i samarbete med Länsstyrelsen. Den har sin grund i ett insamlingsprojekt som gått ut på att samla in "100 röster om demokrati" i den digitala plattformen "minnen.se", något som kontinuerligt gjorts under året. Utställningarna låter demokratins historia möta samtidsaktuella frågor och uppmuntrar besökare till att dela sina tankar om demokrati.

Under 2022 kommer aktiviteterna kring demokrati-temat att fortsätta i form av samtal och föredrag och programverksamhet i länet. Utöver dessa konkreta projekt arbetar museet för att integrera rollen som oberoende arena för demokrati i uppdraget i stort, genom att nyttja fysiska och digitala forum för detta.

Utställningen "Höj din röst" 27 november-15 maj 2022

Utställningen "Fira demokratin" 27 november-15 maj 2022.

Övergripande mål	Fyraårsmål 2019-2022	Uppfyllnad mot årets mål	Uppfyllnad mot fyraårsmålen, prognos 2022
<p>Museet ska fungera som en oberoende arena för demokrati (inriktningsmål och förmedlingsmål i uppdragsdirektivet)</p>	<p>Museet har slutfört demokratiåret 2021 med tillhörande utställningar, program och kunskapskommunikation. Riksdagens utställning inklusive programverksamhet och kunskapskommunikation om demokrati har visats och genomförts.</p> <p>Samarbetet med Länsstyrelsen har resulterat i projektet "100 röster om demokrati" i Västernorrland samt vi ser en fortsättning på samarbetet med Länsstyrelsen och andra parter.</p> <p>Museet har en process för att fånga upp, fördjupa och kommunicera dagsaktuella frågor samt har implementerat denna.</p>	<p>100%</p>	<p>75% Förväntas nå 100% 2022</p>

HÅLLBARHET

Museet har i sin övergripande målbild att vara en resurs för hållbar utveckling och hälsa, och hela museets verksamhet ska genomsyras av hållbarhetsarbetet. I begreppet hållbarhet ingår social, kulturell, ekonomisk och miljömässig hållbarhet. 94% av årsmålen är uppfyllda, och prognosen är att fyraårs målet ska nås.

Nationellt pågår inom museisektorn ett omfattande arbete med "Agenda 2030" och museisektorns roll avseende de olika målen i "Agenda 2030". Västernorrlands museum har varit delaktig i Länsmuseumernas samarbetsråds uppstart för att arbeta med "Agenda 2030" som ett utvecklingsområde under 2021. Arbetet fortsätter under 2022, med workshoppar och framtagande av ramverk, mål och handlingsplaner för museiarbetet. Detta kommer mycket väl till pass för museets fortsatta arbete med museifrågorna. Även inom Riksförbundet Sveriges museer pågår ett utvecklingsarbete relaterat till "Agenda 2030", där Västernorrlands museum tagit del.

I arbetet med basutställningarna är hållbarhet ett centralt fokus. Utgångspunkten för forntidsutställningen har varit att så långt som möjligt återbruka utställningen. Utställningsform, material och montrar har återanvänts på ett skickligt sätt, vilket resulterat i en helt ny upplevelse. I just denna basutställning är hållbarhet ett perspektiv som lyfts fram när istiden och inlandsisens smältning förmedlas samt att förändrade förutsättningar för människor och djur blir ett faktum vid förändring av klimatet. Det fortsatta arbetet med medeltid och modern tid kommer fortsatt att fokusera hållbarhet. Även i arbetet med tillfälliga utställningar inkluderas hållbarhetsarbetet, både som perspektiv, teman och i fråga om att använda miljömässigt hållbara material. Den egenproducerade

utställningen "Höj din röst" bygger till exempel också på återbrukat material.

Ett annat perspektiv av hållbarhet handlar om hur museet i sin förmedling kan bidra till social hållbarhet på ett tydligare sätt. Ett arbete inleddes under året med att utveckla en platsbaserad upplevelse om häxprocesserna i Torsåker. Centralt för upplevelsekonceptet är att det ska bidra till social hållbarhet, men också i förlängningen även ekologisk och ekonomisk hållbarhet, kopplat till kulturarvsturism.

I programverksamheten på friluftsmuseet ses kulturarvet som en resurs för hållbar utveckling genom fokus på byggnadsvård och hållbara traditioner. Även byggnadsvården och hemslöjden utgår från ett hållbarhetsfokus. Butiken jobbar med hållbarhet och återbruk samt Fairtrade, en inriktning som kommer att fortsätta utvecklas. Policyn för museibutiken har uppdaterats och jämfört med tidigare inriktning så har hållbarhetsperspektiven lyfts fram.

I samarbetet med Härnösands kommuns arbetslivsförvaltning finns länsmuseumet med i projektet för stadsnära odling, ett kommunprojekt som syftar till att få långtidsarbetslösa att hitta och skapa egna arbetstillfällen inom odling utan att det krävs att odlaren äger mycket eller någon mark. Flera goda och intressanta idéer har vuxit fram kring hur friluftsmuseets grönområde skulle kunna vara en möjlig yta för detta, och några mindre projekt har redan påbörjats så smått. Museet medverkar också i styrgruppen för Re:store Höga kusten, som är ett projekt med hållbarhet som affärsidé.

Ängsmark på Murberget frilutsmuseum.

Övergripande mål	Fyraårs mål 2019-2022	Uppfyllnad mot årets mål	Uppfyllnad mot fyraårs målen, prognos 2022
<p>Museet är en nationell förebild inom hållbarhet/Agenda 2030 (utgångspunkt i uppdragsdirektivet)</p>	<p>Museet har integrerat hållbarhetsmålen i produktionsprocessen för museiupplevelsen. Museet har integrerat hållbarhetsmålen i fastighetsförvaltningen.</p> <p>Museet arbetar som en resurs för hållbar utveckling inom kulturarv och kulturmiljö inom KKN och kulturmiljövården.</p> <p>En särskild satsning med kunskapskommunikation inom hållbarhetsområdet har genomförts. Museibutiken är fairtrademärkt och har ett lokalt präglat kulturarvs- och hantverksutbud.</p>	<p>94%</p>	<p>75% Förväntas nå 100% 2022</p>

MARITIMT KULTURARV OCH STATLIG NÄRVARO

Ett av museets mål är att främja det maritima kulturarvet och dess betydelse i länet. Västernorrlands län har ett rikt och omfattande maritimt kulturarv, och bör arbeta specifikt med detta. Inom målet innefattas Fritidsbåtmuseets verksamhet och läns museets verksamhet med det maritima kulturarvet i stort. 100% av årsmålen har nåtts. Prognosen är oklar avseende uppfyllnad av fyraårs målet 2022, då det fortfarande inte är säkert att verksamheten vid Fritidsbåtmuseet kan fortsätta efter årsskiftet 2022 då avtals-tiden är slut. Samtal pågår avseende Fritidsbåtmuseets framtid och utveckling under 2022. Fritidsbåtmuseet är ett samarbete mellan Sjöhistoriska museet, Härnösands kommun och Västernorrlands museum. Samarbetet stärker den statliga närvaron i länet, vilket ska ses som positivt. Som alla publika verksamheter påverkades även Fritidsbåtmuseet av de begränsningar och restriktioner som Covid-19 medförde. Trots detta besöktes Fritidsbåtmuseet av cirka 1700 personer sommaren 2021.

Under det senaste verksamhetsåret har Fritidsbåtmuseets basutställning kompletterats med cirka 100 motorer, cirka 20 båtar/farkoster för vatten samt en hel del övrig rekvisita. Denna komplettering har varit möjlig då Fritidsbåtmuseet inlett ett samarbete med museiföreningen Sveriges

Fritidsbåtar som samlat motorer och båtar under drygt 40 år. Tillskottet har berikat verksamheten och intresserat besökarna. Museet har även i år visat utställningen "Tro, hopp och kärlek" som är mycket uppskattad av besökarna. Det är en utställning om traditionella så kallade "old school-tatueringar" med koppling till sjömän och hur vi ser på tatueringar idag.

Under året har museet, utöver verksamheten vid Fritidsbåtmuseet, varit en drivande part i en förstudie finansierad av EU-medel, med fokus på maritimt och industriellt kulturarv vid Bottniska viken. Förstudien "Bothnia Business Heritage" initierades från Jakobstad och genomförs tillsammans med Skellefteå museum, Västerbotten, och två högskolor i Österbotten. Inom samarbetet finns stora förhoppningar om att kunna nå framgång med en ansökan till Interreg Aurora under 2022, något som ytterligare kan förstärka museets arbete med det maritima och även industriella kulturarvet. Förstudien och ett kommande projekt är viktigt för läns museet, som avser att särskilt uppmärksamma det maritima och industriella kulturarvet i sin kunskapskommunikation under 2023. Inom förstudien har det under 2021 genomförts en av två workshoppar samt genomförts intervjuer med olika aktörer inom näringsliv och kulturarv. Förstudien avslutas under våren 2022.

Övergripande mål	Fyraårsmål 2019-2022	Uppfyllnad av årets aktiviteter, 2020-12-31	Uppfyllnad mot fyraårsmålen, prognos 2022
<p>Museet främjar det maritima kulturarvet och dess betydelse i länet (främjandemål i uppdragsdirektivet)</p>	<p>Långsiktigheten för fritidsbåts-museet har säkrats och en intressant utveckling för museet som nationellt och regionalt besöksmål för 2023 och framåt har möjliggjorts. Museet har budget och genomförandeplan för det maritima temaåret 2023, genom kunskapsuppbyggnad, musei-upplevelser och kunskaps-kommunikation. Museet har integrerat det maritima temat i basutställningarna och dess kunskapskommunikation för forntid och medeltid, samt planerar det för basutställningen om modern tid.</p>	<p>100%</p>	<p>75% Förväntas eventuellt nå 100% 2022. Om målet inte nås så beror det på långsiktigheten med Fritidsbåtsmuseet inte säkrats.</p>

DIGITAL UTVECKLING

2019 tog museet fram en digital strategi. Utifrån den är digital utveckling särskilt prioriterad vid museet. Metoder, teknik och förmedlingsformat ska utvecklas och implementeras särskilt inom pedagogik, publika erbjudanden och tillgänglighet till museets samlingar och kunskapsbank. Med ett digitalt först-perspektiv inkluderas digital förmedling i hela museets publika utbud och syftet är att så många som möjligt ska nås av museets verksamhet och skapa nya slags museiupplevelser. Tillgängligheten ska inte begränsas geografiskt, och digitaliseringen ses som en av flera metoder som möjliggör museets uppdrag att nå hela länet.

På grund av pandemin har den digitala utvecklingen blivit ännu mer akut och under 2021 har omfattande insatser stärkt det digitala utbudet. Ett fokus har varit att tillgängliggöra samlingar och byggnader, men också att utveckla metoder för kunskapsförmedling, delaktighet och medskapande. Exponeringen av länets kulturarv har ökat rejält i museets sociala medier under året. Redan under 2020 såg vi stora öknings i antalet följare/besökare och inlägg. 2021 har fler rekord slagits. Framför allt ser vi en enorm ökning av inlägg på Youtube med 260% samt en ökning av visningarna med 185%. Ökningen av antalet besök på webben är 142%, unika besökare 54%. Även på Facebook och Instagram ser vi öknings.

Inom programverksamheten har insatser genomförts för att ställa om till digitala erbjudanden, och hela 61 digitala program har genomförts. Museet har utvecklat goda rutiner för att genomföra publik verksamhet digitalt och flertalet digitala livesändningar har genomförts med bra resultat. Uppdaterad teknisk utrustning har gjort att förutsättningarna för att genomföra digitala visningar och program varit mycket goda, och de har genomförts med

hög kvalitet både gällande ljud, bild och närvaro.

I samband med utställningen "Att fånga en plats" anordnades fotovandringar för allmänheten på olika platser i länet. Vandringarna kopplades till den digitala insamlingen "Mitt Västernorrland" och deltagarna uppmuntrades att dokumentera platsen med mobilkamera. Bilderna laddades av deltagarna själva upp på www.mittvasternorrland.se och visades i realtid i utställningen. Bilderna blev samtidigt en del av museets fotosamlingar, som bevaras för framtida generationer. Aktiviteten var således både platsuppsökande och digital, och syftade till att med medskapande metoder väcka intresse för bevarandet av digitalt fött kulturarv. Utöver detta anordnades även digitala visningar i utställningsrummet samt livesända samtal ledda av en journalist med olika personer med koppling till länet. Ett av dessa samtal genererade extra stort intresse och resulterade i årets mest framgångsrika Facebookinlägg som nådde drygt 60 000 personer.

Under 2021 har flera större digitala utvecklingsinsatser skett. Museets nya basutställning "Forntidsresan - Niotusen år av människors spår" innehåller flera inslag av teknik som interaktiva skärmar och ett spel, Craffthunter. Installationerna krävde en större insats kring inköp av utrustning, som blev mer tidskrävande än planerat på grund av förseningar i leveranser orsakade av pandemin. Museet arbetar för långsiktigt hållbara och driftssäkra tekniska lösningar och valde därför en kiosklösning som produceras av Kultur-IT, som också utvecklar och förvaltar museets samlingsdatabas och mediaguide.

För barn och unga producerades under våren ett platsbaserat upplevelsespår genom museets mediaguide Kulturpunkt.

Temat är "Rysshärjningarna 1721" och knyter an till olika platser i länet. Upplevelsen är den mest använda digitala guiden under året. I december publicerades också en förnyad mediaguide kopplad till den traditionella julfönsterutställningen på Murberget friluftsmuseum.

Som ett sätt att öka kunskapsförmedlingen i digitala kanaler skapades ett nytt avsnitt med fördjupningstexter på museets webbplats, "Kunskapslandet". Det finns idag två teman att välja mellan - "Rysshärjningarna 1721" och "Forntidsresan". Sidorna har haft över 4 200 sidvisningar. Ytterligare en insats för att stärka kunskapsförmedlingen har varit att producera film. Fem animerade filmer för barn producerades för utställningen "Forntidsresan" samt sex filmer där experter, främst arkeologer, berättar för en vuxen publik. Alla filmer som producerats och som finns på "Kunskapslandet" finns även på Youtube och på pekskärmar i utställningen. Pekskärmarna är ett led i

att skapa en mer interaktiv upplevelse av museets basutställningar.

Museets övergripande arbete med sociala medier har utvecklats med bättre rutiner och planering. Återkommande kunskapskommunicerande teman kring samlingar, verksamheter och utställningar varvas med löpande kommunikation och marknadsföring.

Länsmuseet har under året ingått i ett internationellt samarbete kring insamling av digitalt födda fotografier, och medverkat till utvecklingen av en digital tjänst som blir tillgänglig för musei- och arkivsektorn från 2022. Museet ingår också i ett liknande samarbete kring webbplatsen www.minnen.se som är avsedd för digitala frågelistor och upprop. Arbetet med digital insamling är i utvecklingsfas i hela museisektorn och en högst angelägen insats för att inte ett viktigt samtida kulturarv ska gå förlorat.

Webb	106 602 besök	59 904 unika besökare
Facebook	3 787 följare	352 inlägg
Instagram	1 691 följare	230 inlägg
Youtube	77 följare	90 inlägg
Twitter	420 följare	6 inlägg

ATT FÅNGA EN PLATS

- berättelser från Västernorrland

Samtal om Västernorrland: " med Birgitta Ricklund
onsdag 9/6 kl 16.30

I samband med utställningen samtal journalisten Olof Wigren med externa gäster om Västernorrland för och nu. Det här samtalet sker med Birgitta Ricklund från Örnsköldsvik, möbelslutarverkare och ordförande i Örnsköldsviks samförening Orrestaare Saemien Silvie. Samtalet genomförs digitalt på Zoom och länk till programmet hittar du på museets hemsida.

**VÄSTERNORRLANDS
MUSEUM**
www.vnmuseum.se
Tillfälligt stängt tills vidare
Härnösand, 0611-886 00

ATT FÅNGA EN PLATS

- berättelser från Västernorrland

Samtal om Västernorrland tisdag 9/2 kl 16.30-17.30

I samband med vår nya utställning samtal journalisten Olof Wigren med externa gäster om Västernorrland för och nu. Denna gång sker samtalet med Christer Schillestid, före detta elitmålvakt i ishockey för Timrå och som idag driver ölbrggeriet "Bryggeriet Stenhamaren". Samtalet genomförs digitalt på Zoom och länk till programmet hittar du på museets hemsida www.vnmuseum.se

**VÄSTERNORRLANDS
MUSEUM**
www.vnmuseum.se
Tillfälligt stängt tills vidare
Härnösand, 0611-886 00

ATT FÅNGA EN PLATS

- berättelser från Västernorrland

"Samtal om Västernorrland" med Jonna Jinton onsdag 10/3 kl 16.30

I samband med vår nya utställning samtal journalisten Olof Wigren med externa gäster om Västernorrland för och nu. Denna gång sker samtalet med Jonna Jinton, filmare, youtuber, fotograf och konstnär från Grundjärn i skogarna utanför Örnsköldsvik. Samtalet genomförs digitalt på Zoom och länk till programmet hittar du på museets hemsida www.vnmuseum.se

**VÄSTERNORRLANDS
MUSEUM**
www.vnmuseum.se
Tillfälligt stängt tills vidare
Härnösand, 0611-886 00

ATT FÅNGA EN PLATS

- berättelser från Västernorrland

Kulturarvet i Västernorrland

Onsdag 24 februari kl 15.00-15.30

I samband med utställningen "Att fånga en plats- berättelser från Västernorrland" arrangerar museet flera digitala föredragsamtal. I det första föredraget samtal kulturmiljöutvecklare Johanna Ulfödöter och byggnadsantikvarie Emma Andersson om vad kulturarv kan betyda för plats och identitet i Västernorrland. Föredraget sker digitalt på plattformen Zoom, och länk till programmet finns på www.vnmuseum.se

**VÄSTERNORRLANDS
MUSEUM**
www.vnmuseum.se
Tillfälligt stängt tills vidare
Härnösand, 0611-886 00

ATT FÅNGA EN PLATS

- berättelser från Västernorrland

Samtal om Västernorrland

Magdalena Forsberg tisdag 4/5 kl 16.30

I samband med denna utställning samtal journalisten Olof Wigren med externa gäster om Västernorrland för och nu. Denna gång sker samtalet med den f.d. skidskytten Magdalena Forsberg. Samtalet är förinspelat och sänds digitalt på museets Youtube-kanal. Samtalet är textat på svenska. Länk till samtalet finns på museets hemsida www.vnmuseum.se

**VÄSTERNORRLANDS
MUSEUM**
www.vnmuseum.se
Tillfälligt stängt tills vidare
Härnösand, 0611-886 00

ATT FÅNGA EN PLATS

- berättelser från Västernorrland

Samtal om Västernorrland: Klas Norberg

Onsdag 14/4 kl 16.00 - 16.30

I samband med vår nya utställning samtal journalisten Olof Wigren med externa gäster om Västernorrland för och nu. Denna gång sker samtalet med den mångsidige musikern Klas Norberg från Norabygden. Samtalet genomförs digitalt på Zoom och länk till programmet hittar du på museets hemsida www.vnmuseum.se

**VÄSTERNORRLANDS
MUSEUM**
www.vnmuseum.se
Tillfälligt stängt tills vidare
Härnösand, 0611-886 00

ATT FÅNGA EN PLATS

- berättelser från Västernorrland

Rysshärjningarna i Västernorrland 1719-21

Söndag 30 maj kl. 15.00

I år är 300 år sedan rysshärjningarna längs norrlandskusten under våren 1721. Militärhistorikern Lars Ericson Wolke berättar om händelserna, som drabbade Västernorrland hårt, i ett digitalt föredrag på museets Youtube-kanal. Föredraget är förinspelat med svensk text och är ca 40 minuter långt.

**VÄSTERNORRLANDS
MUSEUM**
www.vnmuseum.se
Tillfälligt stängt tills vidare
Härnösand, 0611-886 00

ATT FÅNGA EN PLATS

- berättelser från Västernorrland

Ella Grainger tisdag 20 april kl 15.00

Hör om den fascinerande kvinnan Ella Grainger (1889-1979) i detta förinspelade föredrag. Antikvarie Sandra Klingberg samtal med Monica Syyrette från Australien som har forskat om Ella Grainger. Samtalet genomförs på engelska med svensk text. Föredraget sänds på museets Youtube-kanal och kommer även läggas ut på museets blogg.

**VÄSTERNORRLANDS
MUSEUM**
www.vnmuseum.se
Tillfälligt stängt tills vidare
Härnösand, 0611-886 00

ATT FÅNGA EN PLATS

- berättelser från Västernorrland

Samtal om Västernorrland

I samband med utställningen *Att fånga en plats- berättelser från Västernorrland* samtal journalisten Olof Wigren med externa gäster om Västernorrland för och nu. Samtalet tar ca 30 min och genomförs digitalt på Zoom. Länk till programmet hittar du på museets hemsida.

12/10 kl 16.30 Sarah Märskog - en av veteranerna på Skogsås, västra Ångermanland
16/11 kl 16.30 Björn Bränfelt, Sundsvalls nutid, framtid, konst och musik
7/12 kl 16.30 Felicia Edholm, Nordingrå - ska skapa boende i ett ödehus

**VÄSTERNORRLANDS
MUSEUM**
Fri entré
www.vnmuseum.se
Härnösand
Tfn. 0611-886 00

MUSEET SOM AKTÖR FÖR TILLVÄXT, ETT ATTRAKTIVT LÄN OCH LEVANDE LANDSBYGD

Västernorrlands museum arbetar aktivt med att utveckla samverkan med besöksnäring, kulturturism och kulturella och kreativa näringar. Fyraårs målet som ska nås är att ha god samverkan med centrala besöksnäringssaktörer i Västernorrland, etablerade kontakter och samverkan inom byggnadsvård i länet (se nedan i beskrivningen av verksamheten i det kapitel där det regionala kulturmiljöuppdraget beskrivs) samt att museet har etablerat kontakter och samverkan med kulturella och kreativa näringar i länet (KKN) inom andra delar av verksamheten. Ett fyraårs mål är också att museet ska ha etablerat, i projektform, samverkan med KKN i länet inom återbruk, hantverk och konst avseende affärsutveckling på friluftsmuseet och i länet. Prognosen att målen ska nås till 2022 är god. Uppfyllnaden av årets aktiviteter är 97%.

Ett av fyraårs målen är just som ovan beskrivits att etablera ett projekt inom KKN-området, och under 2021 blev detta verklighet då museet under sommaren beviljades nationell projektfinansiering för projektet "Västernorrlands museum - nod för kulturarvsturism och kulturella och kreativa näringar", med finansiering också från Region Västernorrland och Härnösands kommun. Projektet är treårigt och syftar till att museet ska bli en nod för KKN inom kulturarvsområdet - både avseende den publika platsen och som kompetenscentrum och nätverksnod. Projektet involverar Örnsköldsviks museum, Sundsvalls museum samt Höga kusten destinationsutveckling och Destination Sundsvall, med flera aktörer. Projektet påbörjas i mitten av januari 2022 och kommer att genomföras under de kommande tre åren. Tidigare års underlag har bildat en god grund för ansökan som beviljades samt för vidare samverkan inom området. Projektet är viktigt utifrån att det utforskar förutsätt-

ningar och metoder för ett kulturhistoriskt regionalt museums möjligheter att integrera ett KKN-uppdrag i sin verksamhet.

Utöver fokus på Murberget friluftsmuseum och Västernorrlands museum som arena för kulturella och kreativa näringar och tillväxt, så har Västernorrlands museum fått ytterligare en ansökan beviljad av "Leader Höga Kusten - Smart Kulturarvsturism". Detta projekt påbörjas först under senare delen av 2022, men redan under 2021 har kompetensutvecklande förberedelser gjorts på museet avseende platsbaserade kulturarvsupplevelser och kulturarvsturism.

I museets ordinarie verksamhetsområden inom butik, hemslöjd samt kulturmiljö i form av byggnadsvård finns samverkan med KKN ständigt närvarande. Museibutiken har till exempel arbetat med att ha ett utbud från leverantörer som är verksamma i länet. Ett sätt är att erbjuda dem en plats som Pop Up under en eller två månader. Under året som gått har museibutiken haft sex stycken kreatörer/hantverkare från länet som Pop Up i butiken på museet. Dessa är Lisa Reiser, Camilla Thelin, Elin Nerpin, Angelica Spets, Anna-Karin Rask och Sigbritt Mann.

Hemslöjds konsulenterna samarbetar ofta med professionella slöjdare. Det kan handla om uppdrag som handledare, föredrags hållare, eller skapande av förebilder och arbetsbeskrivningar. Under 2021 har bland annat flera digitala slöjdkurser skapats med hjälp av professionella inom slöjdnäringen. Beställning av utrustning såsom arbetsbänkar och svegsvarvar har bidragit till arbetstillfällen liksom inköp av slöjdföremål till projekt "Slöjd kommer lastad". Hemslöjds konsulenterna sammanställde ett urval av slöjd från regionen som publicerades i

tidskriften *Hemslöjd*. Artikeln gav ökad orderingång för flera deltagande slöjdare.

I hemslöjds konsulenternas norrlänsgrupp planeras nätverksträffar för hela Norrlands professionella slöjdare, med fortbildning som mål, men som också ger väsentligt utökade kontaktytor.

Även inom byggnadsvårdsverksamheten är samverkan viktig med kulturella och kreativa näringar. Långstugans ena del har blivit ett litet utställningsrum som visar pappspänning och tapethistoria, och under kommande år kommer delar av Långstugan att användas för nätverkande och kompetenshöjande insatser tillsammans med näringen.

Flera åtgärder för att förbereda inför ett samarbete med externa aktörer har på-

börjats genom planering och igångsatt av restaurering av friluftsmuseets byggnader med syfte att dessa ska ingå i det kommande årets KKN-projekt. Medverkan i projekten "Stadsnära odling" och "Re:store Höga kusten", som beskrivits i kapitlet om hållbarhet ovan, är också viktiga delar i att utveckla samverkan med kulturella och kreativa näringar.

Museet har ett framgångsrikt samarbete med Lindas mat och kafé som under året bedrivit sin uppskattade verksamhet i museibygnaden. Maten och servicen är mycket uppskattad. Tyvärr har även Lindas Mat och Kafé fått begränsa sin verksamhet mycket och hållit stängt eller minskat öppettiderna periodvis.

Övergripande mål	Fyraårsmål 2019-2022	Uppfyllnad mot årets mål	Uppfyllnad mot fyraårsmålen, prognos 2022
<p>Museet har en stark/stärkt roll som aktör för tillväxt, ett attraktivt län och levande landsbygd i länet ifråga om besöksnäring, kulturturism och kulturella och kreativa näringar (del av målet ur uppdragsdirektivets utvecklingsmål)</p>	<p>Museet har god samverkan med centrala besöksnäringssaktörer i Västernorrland.</p> <p>Museet har etablerat kontakter och samverkan med KKN inom byggnadsvård i länet.</p> <p>Museet har etablerat kontakter och samverkan med KKN i länet i utställningar och program och butik.</p> <p>Museet har etablerat, i projektform, kontakter med KKN i länet inom återbruk, hantverk och konst avseende affärsutveckling på friluftsmuseet och i länet.</p>	<p>97%</p>	<p>75%</p> <p>Förväntas nå 100% 2022. KKN-projekt beviljat och startar 1 januari 2022</p>

FORSKNING OCH KUNSKAPSUPPBYGGNAD

Kunskapsuppbyggnad är en förutsättning för museernas förmedlande och publika uppdrag. I fyraårs målet, som ska vara uppfyllt 2022, innefattas såväl samverkan med kunskapsinstitutioner, som egen kunskapsuppbyggnad, förmedling av densamma samt samlingsförvaltning.

För året ligger måluppfyllnaden på 98% av årets aktiviteter. Prognosen är att fyraårs målen ska kunna nås, även om det är tydligt att ett rejält förbättrat resurssläge krävs för samlingsförvaltningen för att museet ska klara sitt uppdrag enligt museilagen.

Samlingar, kunskapsuppbyggnad och förmedling

Ett av fyraårs målen är utveckling av rutiner för kvalitetssäkring av kunskapskommunikation och museiupplevelser så att de bygger på vetenskaplighet, kunskap av hög kvalitet och våra samlingar.

Ett annat av fyraårs målen är att förbättra tillgängligheten till museets samlingar och arkiv i länet, nationellt och internationellt samt att ha en utvecklad och kvalitetssäkrad process för samlingsförvaltningen.

Under 2021 tog museet samlingsdatabasen "Primus" i drift, och därmed kunde samlingarna också börja publiceras på DigitaltMuseum.se. Arbetet med att anpassa de digitala samlingarna till "Primus" och Digitalt Museum kommer att ta lång tid då standarder och bildformat behöver uppdateras, och projektet blir mångårigt. Det har skett uppdatering av samlingsförvaltningsprocesser och riktlinjer enligt standarden "Spectrum" under året. Detta med syfte att säkra en fortsatt god förvaltning av museets samlingar. En stor del av samlingsförvaltningens arbete har involverat ombyggnationen av den uppdaterade basutställningen "Forn-tidsresan". I denna utställning hanterades ett stort lån från Statens historiska museer samt översyn av samtliga föremål.

Under 2021 har resurserna för utveckling av samlingarna därför varit extra begränsad på grund av utställningsarbete. Endast ett förvärv med dokumentation har påbörjats. Detta är ett förvärv av ett stort antal skraddarsyddna kläder ifrån den finaste skradderierna i Sverige från 1900-talets början. Kläderna har ägts av Jenny Sahlstedt och hennes man, samt Elna Qvist som var Jennys syster. Familjen bodde i Nensjö herrgård i Sprängviken utanför Kramfors och familjen ägde ett sågverk i trakten. Detta innebar att familjen tillhörde de privilegierade i samhället och kläderna avspeglar detta. Den Qvistiska samlingen efter Nils och Elna Qvist finns i Härnösands kommuns ägo och detta förvärv kan komplettera deras samling.

Utöver publicering på digitaltmuseum.se har samlingarna tillgängliggjorts i museets sociala medier. Under året har vi börjat med att visa ett urval ur den stora samlingen av fotografier som Viktor Lundgren lämnade efter sig. Detta har museet gjort under temat "Veckans Viktor". Vidare tillgängliggjordes museets samlingar i den julkalender som museet producerade och visade på sociala medier. I julkalendern, som fick titeln "9000 år till julafton", presenterades nedslag ur "Forn-tidsresan" med fokus på föremålen som visas i denna utställning.

Under 2021 spelades det in ett antal program med Utbildningsradion (UR) på museet. Programmen är avsnitt ur UR:s serie "Länsmuseerna berättar". I programmen berättar flera av museets medarbetare berättelser som vi hittar i museets samlingar. Teman som tas upp är till exempel "Snickar-Dea", "ämnesjärndepån" i Valla utanför Sundsvall och "dragspelskulturen" runt Ådalsälven.

"Dräktorsdag" är benämningen på samarbete med Dalarnas museum, Sörmlands museum och Hälsinglands museum samt

Historical textiles

By two textile nerds

Inlägg

Om

Omnämmanden

Tjänster

Följare

Fler ▾

Följ

Meddelande

⋮

Foton

Historical textiles foton

Taggade foton

Album

webbportalen "Historical Textiles", Stockholm. Folkdräkter röner ett ökande intresse i synnerhet i åldersgrupper under 40, och samarbetet utgår från syftet att bjuda in intresserade till museernas samlingar och dräkthistoriska kompetenser. "Dräkttorsdag" är en webbsänd workshop en gång per månad där speciella samlingar, tillverkningstekniker eller trender lyfts fram. Under webbsändningarna har antalet deltagare varit mellan 150 och 300 personer och filmerna har haft mellan 1500 och 2000 visningar de följande 24 timmarna.

Under 2021 har en arkivarietjänst tillsatts vilket har resulterat till att ett stort arbete med uppordning har kunnat påbörjats i arkivet. Arbetet har börjat med att förteckna ämbetsarkivet samt en omstrukturering av arkiven i arkivförteckningssystemet

"Klara". Under hösten 2021 kunde "Klara" publiceras internt och till 2022 ska det även tillgängliggöras externt så att stiftelsens arkiv blir sökbara för allmänheten. Även flertalet forskarbesök och arkivvisningar har varit möjliga under 2021 i och med den ny tillsatta arkivarietjänsten. En tydlig ökning har märkts av externa förfrågningar om material i stiftelsens arkiv.

Ett mångårigt arbete inleddes under 2021 med att strukturera den interna digitala långtidslagringen av digitala dokument. Museets omfattande ljudsamling utgör en stor del av källmaterialet; arbetet syftar till att öka tillgängligheten i första hand för forskare. Inledande steg har tagits mot att utveckla arbetet med digital arkivering.

Under 2021 har museet medverkat i arrangemanget av "Arkivens dag" på Riksarkivet Härnösand, och presenterade under denna dag fotografen Maria Andersson. Andersson är en fotograf som levde under förra sekelskiftet och fotograferade främst barn och kvinnor. Vidare har ett nätverk för arkivarier på läns museerna i Norrland skapas på initiativ av Västernorrlands museum. Arkivet har även presenteras i nätverket "Museerna i norr".

Samverkan med kunskapsinstitutioner

Ytterligare ett av fyraårsmålen inom detta övergripande mål är fortsatt utveckling av samarbetet med Mittuniversitetet och andra universitet och högskolor, länets folkhögskolor, yrkeshögskolor, studieförbund samt övriga musei- och kulturarvssektorn regionalt och nationellt. Samverkan för kunskapsuppbyggnad är oerhört viktigt för museisektorn, då ett grunduppdrag är att skapa kunskapsuppbyggnad också i samverkan. Här ger vi exempel på några samarbetsområden:

Nationellt samarbete inom museisektorn

Under 2021 har läns museerna arbetat mycket med samverkan genom Läns museernas samarbetsråd, Landsantikvarieföreningen och projektet Sveriges största museum. Läns museerna står inför stora utmaningar vad gäller bevarande av kulturarv och kulturmiljöer i sina län, inte minst i form av samlingar och byggnader, men också utmaningar ifråga om att klara sina uppdrag inom samlingsförvaltning, kunskapsuppbyggnad och publik verksamhet genom Museilagen. Under 2021 har man inom de olika konstellationerna arbetat med att ta vidare slutsatserna från utredningen Genomlysning av förutsättningarna för de regionala museernas verksamhet som levererades i början av 2021 på uppdrag av regeringen. Under 2021 har Västernorrlands museum också varit med och arrangerat seminarier på "Folk och Kultur" tillsammans med Kalmar läns

museum och Västmanlands museum, med fokus på diskussionen om genomlysningens resultat.

Medarbetare vid Västernorrlands museum har också varit delaktiga i arbetet med att ta fram en rapport om forskning, kunskapsuppbyggnad och forskare vid läns museerna i Sverige. Detta som en följd av att man från läns museernas sida uppfattade genomlysningen som alltför bristfällig avseende just museernas koppling och roll ifråga om forskning och forsknings-samverkan. Museilagen och läns museernas stadgar anger att läns museerna ska bedriva forskning men formerna är oklara på många håll. Dessutom är den forskarutbildade personalen ofta sysselsatt med andra arbetsuppgifter. Analys och förslag till åtgärder kommer att tas fram i samarbete med Riksantikvarieämbetet under 2022. Som sekreterare i Landsantikvarieföreningens styrelse har museets chef också varit delaktig i att arrangera föreningsträffar med olika teman för Landsantikvarieföreningen. Som styrelseledamot i "FRI - de svenska friluftsmuseernas samarbetsorganisation" - har museichefen också deltagit i planering och genomförande av årsmöte, höstmöte med mera. Fler samarbeten beskrivs under andra kapitel i årsredovisningen.

Sexlänssamarbetet i olika former

I Norrland har museerna det gemensamma kunskapsuppbyggande projektet "Museer i Norr - Nätverk för kunskap" som syftar till att stärka museernas förutsättningar att utvecklas. Projektet koordineras från Västernorrlands museum och delfinansieras av "Statens kulturråd" och "Region Västernorrland". Under 2021 genomfördes webbseminarier kontinuerligt under året. Seminarierna har vänt sig till olika yrkesgrupper på museerna i Norrland med målsättningen att presentera och diskutera ny forskning, nya arbetsmetoder eller ett tätare samarbete mellan museerna inom olika verksamhetsområden. Även museicheferna

inom sexlänsamarbetet har haft strategiska möten och mer informella träffar, något som planeras fortsätta under 2022.

2021 beviljades ytterligare ett projekt från Kulturrådet - "Framtidens kulturarvspedagogik". Projektet har också finansiering från Region Västernorrland. Västernorrlands museum är projektägare. Projektet syftar till att främja erfarenhetsutbyte, kunskapsuppbyggnad och utveckling avseende kulturarvspedagogisk verksamhet vid regionala museer i norra Sverige, inklusive Åjtte. Målet är att utveckla samverkansformer och metoder för kulturarvspedagogik, med särskilt fokus på lokala och regionala perspektiv samt målgruppen barn och unga. Projektet pågår i tre år, och under det första året (projektet påbörjades hösten 2021) har ett nätverk med syfte att utveckla samverkansformer för museernas pedagoger etablerats. Nätverket anordnar webinarier om bland annat metoder för platsbaserat lärande, historiskt berättande, digitalt lärande, medskapande kulturarvspedagogik samt arbete mot skolans läroplaner. Under år 2 och 3 avser projektet att fortsätta med nätverksträffar och samtidigt utveckla och dokumentera den interregionala samverkansmodellen för kulturarvspedagogik. Projektet kommer också att genomföra egen metodutveckling och innehållsproduktion i form av mindre delprojekt, i samverkan med fyra universitet. Resultaten ska delas så att pedagoger både inom och utanför projektet kan dra nytta av dem. Ytterligare ett uttalat mål är att inleda samverkan med skolor samt andra kulturarvsinstitutioner i regionerna.

Nätverk och samverkan i länet

Genom det regionala museinätverket arbetar läns museet samordnande för sektorn i länet och länets kommunala museer. Inom detta område svarar verksamheten också mot fyraårs målet att ha en samordnande och förmedlande roll avseende arrangörsutveckling inom musei- och kulturarvsarbete i länet.

Under året har både en chefsgrupp och en arbetsgrupp arbetat kontinuerligt med olika samverkansfrågor. Chefsgruppen har fokuserat dels på erfarenhetsutbyte och planering under pandemin, och dels på långsiktiga gemensamma projekt som arbetsgruppen ska kunna omsätta. Ett antal chefsgruppsmöten har kunnat genomföras, men tyvärr inget fysiskt. I arbetsgruppen har områden identifierats för långsiktigt erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling. Arbetsgruppen fungerar också som ett återkommande nätverksmöte för att öka möjligheterna till samarbeten och gemensamma projekt. Under 2021 har arbetsgruppen genomfört tre digitala träffar med inriktning på kompetensutveckling inom digital förmedling.

Arbetsgruppen för friluftsmuseerna, som består av representanter från Västernorrlands museum, Norra Berget friluftsmuseum och Örnsköldsviks museum har mötts några gånger under året. Inte heller i detta nätverk blev en fysisk träff möjlig, men planering sker för nätverkande och kompetensutveckling under 2022.

I det regionala Kulturarvs nätverket som samordnas av Region Västernorrland möts en bredare kulturarvssektor, och även i detta sammanhang är museet aktivt. Året inleddes med ett samarbete kring digital förmedling och unga. Resultatet blev mediaguiden om Rysshärjningarna 1721 där framför allt Riksarkivet Härnösand bidrog med arkivmaterial. Under året har diskussioner förts om utvecklade former av samarbeten inför 2022 med fokus på kunskaps- och erfarenhetsutbyte.

Samverkan med universitet och högskolor När det gäller samverkan med universitet och högskolor så har flera insatser genomförts under året. En del av dem nämns här, och några i andra kapitel. Läns museet medverkar i Nätverket för kritiska kulturarvsstudier som drivs av Mittuniversitetet. Ett gemensamt planerat seminarium fick

dock på grund av pandemin skjutas till 2022. Personal från läns museet har föreläst vid Göteborgs universitet, på kursen Arbetsprocesser inom kulturarvssektorn. Under hösten deltog också en masterstudent från Mittuniversitetet i det pedagogiska arbetet för att studera elevers besök vid museet.

"Musikliv under 1800-talet" var temat för en musikvetenskaplig forskningskonferens som genomfördes tillsammans med Uppsala universitet. Tjugotalet aktiva musikforskare diskuterade samarbetsprojekt och nya forskningsresultat. Musikhistorien har

traditionellt i stor utsträckning definierats utifrån de kända tonsättarna och var de verkade; detta har satt Europas huvudstäder i centrum. När man istället ser på var musik utövades framträder även de regionala musiklivet i Härnösand, Visby, Växjö, Skara, Åbo och så vidare. Musiklivet i Härnösand har varit ytterst aktivt åtminstone sedan slutet av 1700-talet. Vid Väster-norrlands museum finns omfattande musikarkiv, varför detta område är av intresse för museets regionala uppdrag att bevara och tillgängliggöra kulturarv.

Övergripande mål	Fyraårsmål 2019-2022	Uppfyllnad av årets aktiviteter, 2020-12-31	Uppfyllnad mot fyraårsmålen, prognos 2022
<p>Museet ska bidra till forskning och kunskapsuppbyggnad genom samverkan och egen kunskapsuppbyggnad (kunskapsuppbyggnadsmål i uppdragsdirektivet).</p>	<p>Fortsatt utveckling av samarbetet med Mittuniversitetet, länets folkhögskolor, yrkeshögskolor, studieförbund samt övriga musei- och kulturarvssektorn regionalt och nationellt.</p> <p>Länsmuseet har en samordnande och förmedlande roll avseende arrangörsutveckling inom musei- och kulturarvsarbete i länet.</p> <p>Utveckling av rutiner för kvalitets-säkring av kunskaps-kommunikationen och musei-upplevelserna så att de bygger på vetenskaplighet, kunskap av hög kvalitet och våra samlingar.</p> <p>Förbättrat tillgängligheten i länet, nationellt och internationellt till arkiv och samlingar samt utvecklad och kvalitetssäkrad process för samlingsförvaltningen.</p>	<p>98%</p>	<p>75% Förväntas nå 100% 2022</p>

KULTURMILJÖVARD OCH HÅLLBAR UTVECKLING

Västernorrlands museum har som länsinstitution en viktig samverkansroll och har i sitt uppdrag att uppmana alla samhällssektorer att ta ett ökat ansvar för länets kulturarv och dess kulturmiljöer. Museet ska med kulturmiljöuppdraget också bidra till ett attraktivt län och en levande landsbygd samt bidra till att kulturarvet och kulturmiljöerna uppmärksammas och vårdas och att deras betydelse för hållbar utveckling beskrivs.

Inom detta målområde ryms stora delar av den bebyggelseantikvariska verksamheten, liksom museets verksamhet inom arkeologi och konservering. Museet bedriver också uppdragsverksamhet inom dessa områden, vilket beskrivs nedan. Målområdet ligger väldigt nära mål 9 avseende ökad kunskapsuppbyggnad och samverkan för kunskapsuppbyggnad. För att förenkla beskrivningen så har all verksamhet om kunskapsuppbyggnad avseende kulturmiljö

placerats under detta mål istället för under mål 9. Fyraårs målet som ska ha nåtts 2022 innebär att ha genomfört införandet av det kontinuerliga kulturmiljöuppdraget i länet, samt att ha skapat forum och innehåll för samverka med olika aktörer. Museet ska också ha tagit fram en plan för införande av det kontinuerliga kulturmiljöuppdraget i alla länets kommuner.

Verksamheten under 2021 har varit omfattande, och har delvis påverkats negativt av pandemin. En del seminarier och kurser som inte kunnat genomföras på plats har skjutits upp och en del leveranser har försenats, men för övrigt har det mesta genomförts och museet har en genomförandeprocent på 93% på årsmålen samt en prognos att nå fyraårs målen 2022. Underrubrikerna står för respektive verksamhetsområde, som var och en svarar mot det övergripande målet och fyraårs målen.

Övergripande mål	Fyraårs mål 2019-2022	Uppfyllnad av årets aktiviteter, 2021-12-31	Uppfyllnad mot fyraårs målen, prognos 2022
Alla samhällssektorer tar ökat ansvar för kulturarv och kulturmiljö (utvecklingsmål i uppdragsdirektivet): länets stora variation av kulturmiljöer och kulturarv uppmärksammas och vårdas (främjandemål i uppdragsdirektivet) och kulturarvets och kulturmiljöernas betydelse för hållbar utveckling beskrivs.	<p>Museet har genomfört införandet av det kontinuerliga kulturmiljöuppdraget i länet, inkl skapat forum och innehåll för samverka med olika aktörer.</p> <p>Museet har kontakt och samverka angående kulturarvets och kulturmiljöns betydelse i alla kommuner i länet.</p> <p>Museet har tagit fram en plan för att följa upp hur vi lyckas förmedla kulturarvets och kulturmiljöns betydelse i alla kommuner i länet.</p>	93%	75% Förväntas nå 100% 2022

REGIONALT KULTURMILJÖUPPDRAG INOM DEN ARKEOLOGISKA VERKSAMHETEN

Museet ansökte om och erhöll medel från länsstyrelsen för C14-datering av ett inlämnat trästycke, utsättning av två milstolpar, analys av 1600-talskeramik från en keramikverkstad i Ljusta och skötselåtgärder vid det medeltida fästet Styresholm. Medel söktes även och erhöles från Gunnar och Birgitta Nordins fond för en forskningsinriktad efterundersökning i Rombäck, Medelpad. På 1930-talet påträffades här ett antal folkvandringstida skelett begravda med ansiktet nedåt. Museets arkeologer undersökte nu området runt omkring, men hittade endast en smärre mängd fynd och anläggningar och ingenting som kunde knytas till en eventuell boplats. Vid undersökningen i Rombäck passade det särskilt bra för allmänheten att delta "Inom museets basuppdrag" svarar arkeologerna på frågor från allmänheten och bistår kommunerna med yttranden inför bygg- och planärenden. Inom den arkeologiska basverksamheten pågår fortlöpande arbetet med museets arkeologiska samlingar som växer år efter år. Större delen av den arkeologiska verksamheten är dock bidrags- och externfinansierad.

Under året som gått har museet anmält intresse för att utföra arkeologiska uppdrag i tre län, genomfört 20 arkeologiska uppdrag (tolv i Medelpad, sex i Ångermanland och två i Västerbotten) och färdigställt ett femtontal rapporter. De uppdragsfinansierade undersökningarna bestod under 2021 enbart av utredningar och schaktövervakningar, de flesta relativt små i omfattning. Året inleddes i vanlig ordning med att fortsätta avrapporteringen av föregående års uppdrag.

I samarbete med den byggnadsantikvariska verksamheten på museet inventerades och dokumenterades ett stort antal kulturlämningar och fåbodlämningar i naturreservat i Västeråsen, Kramfors och Granbodåsen,

Ånge. Materialet ska ligga till grund för framtida skötselplaner. I Skottsund-Berga genomfördes en etapp 2-utredning inför anläggandet av en vattenledning. Schaktövervakningar genomfördes i Vinoret och i Kvissle/Dingersjö. Museets arkeologer utförde även ett flertal mindre 1-2 dagars utredningar i Butsjöböle, Bergom, Skottsund, Vigge, Skedvik, Österkolsta och Tuna-Berge. En underlig malsten dokumenterades i Högsjö och en milsten i Arnäs rätades upp. Vid Fjällsjöälven/Åkvisslan genomfördes under sommaren en etapp 1-utredning inför ombyggnationen av en järnvägsbro. Vid detta tillfälle påträffades tre träd med bläckor. I en senare etapp 2-utredning grävdes ett antal schakt utan resultat.

Under hösten genomförde museet en utredning i Ersmark, Umeå och en utredning i Selsvik, Skellefteå i samarbete med Bo Ulfhielm, Sweco. Det rörde sig till största delen om inventeringar. Befintliga fornlämningar dokumenterades, men inga nya påträffades. En förvaringsanläggning i hållmark registrerades som övrig kulturhistorisk lämning. Museet har under året haft två större utredningar varav den ena var en etapp 1-utredning längs sträckan Dingersjö-Kubikenborg, inför byggnation av dubbelspår. Befintliga fornlämningar dokumenterades och ett flertal områden utsågs inför en kommande etapp 2-utredning. Den andra större utredningen var också den som avslutade årets fältsäsong och det rörde anläggandet av en solcellspark i Ljusta, Sköns socken. Området är rikt på fornlämningar och mycket riktigt framkom ett flertal härदार/kokgropar i sökschakten under utredningen och både barn och vuxna var med och grävde. Forskningsinsatsen i Rombäck var en möjlighet att undersöka en plats i en del av landet som sällan exploateras. Likaså fåbodmiljöerna i Granbodåsen och

Utgrävning i Ljusta.

Kurs i Styresholm

Västeråsen. De digitala föredragen som hållits innebär att fler har kunnat nå av arkeologiska nyheter än enbart de som besöker museet. Historievandring har anordnats av museet i Sundsbruk i syfte att öka de boendes delaktighet i sin lokala historia.

Forskningsprojektet om kokgropar har fortsatt under året. Skötselåtgärderna vid Styresholm innefattade bland annat borttagning av de gamla slitna träramperna och anläggning av grusgångar. I samband med detta genomfördes en arkeologisk schaktövervakning varvid en relativt stor mängd fynd påträffades. Projektets målsättning är att öka tillgängligheten till borgen och ge fler människor möjlighet att uppleva platsen på ett tillfredsställande sätt.

Tack vare ett vid den tiden lugnare pandemiläge kunde kursgrävningen vid Styresholm genomföras under slutet av sommaren, med ett något lägre deltagarantal än vanligt och utan exkursioner. På kursen undersöktes ett område på norra borgkullen samt en möjlig smedja på nedre, södra platån. Ett stort antal fynd och brända byggnadsrester framkom. I smedjan påträffades en ofärdig armborstpilspets vilket tyder på vapensmide. Även en del av ett ljuster hittades. På norra borgkullen hittade deltagarna bland annat fler armborstpilspetsar, djurben, ljushållare, spikar, brynen, pärlor och en tärning samt hästutrustning i form av en sporre, söm, hästskofragment och stigbyglar. Vid fyndhanteringskvällen som hölls under kursen framkom även ett troligt fiskeredskap och en kam. På norra borgkullen grävde deltagarna också fram en avlång stenpackning som löpte genom de brända lämningarna i schaktet. Styresholmskursen är ett samarbete med Hola folkhögskola och finansieras med bidrag av länsstyrelsen. Under hösten ansökte museet om medel för en tvåveckorskurs 2022. Under 2021 hade museet extra medel som kunde finansiera egna kunskapsuppbyggande insatser varför

utgrävningarna på Styresholm kunde fortsätta i liten skala under hösten, framför allt intill den erosionsdrabbade rasbranten.

I det publika och kunskapsförmedlande uppdraget hålls föredrag för föreningar och intresserade. Under året som gått har denna verksamhet till viss del kunnat återupptas efter att närmast ha legat nere under 2020 på grund av Coronapandemin. Det publika arbetet har utgjorts av föredrag ute i länet, historievandring, visning av fynd inom ramen för museivårdskap, blogginlägg för att hålla allmänheten uppdaterad om våra förehavanden och svar på frågor från allmänheten på hemsidan, inspelning av digitalt liveföredrag/diskussion, poddavsnitt och avsnitt till Utbildningsradion samt visningar i den nya basutställningen. Under hela året har museets arkeologer deltagit i arbetet med uppdateringen av den förhistoriska basutställningen samt vid invigningen av densamma.

Under många år har volontärer fått vara med och delta i arkeologiska undersökningar i den mån det är möjligt. År 2021 var flera frivilliga med i fält några olika dagar. De stora undersökningarna i Maland redovisades för närboende under ett föredrag på hösten 2021, där det fanns möjlighet att ställa frågor. Tid läggs också på att besvara frågor ute i fält, låta besökare prova på vid forskningsgrävningar etcetera. Ytterligare ett sätt att få människor att känna sig delaktiga är att hålla dem uppdaterade om var vi gräver eller vad vi jobbar med för tillfället. Därför skrivs det med jämna mellanrum inlägg till hemsidan. Styresholmskursen är ett utmärkt sätt att få allmänheten delaktig i arkeologin.

År 2021 markerade 300-årsminnet av rysshärjningarna 1721. I syfte att uppmärksamma detta arrangerade museet en mindre slagfältsarkeologisk metalldetektorundersökning i Kungsnäs, Selånger, där misstanke fanns om att ett av slagen kunde ha stått. Tyvärr påträffades inte några belägg

för detta. Lägligt nog framkom dock nya uppgifter om gästgiveriet i Maland som undersöktes 2020 och det visade sig att gästgiveriet verkligen brändes ned av ryssarna år 1721. Detta kommunicerades ut på hemsidan på olika vis.

Museets arkeologer har under året som gått deltagit i styrelsemöten med Stiftelsen Nämforsen, möten med Branschorganisationen för verksamheter som bedriver uppdragsarkeologi (SUBO) och möten med de regionala och kommunala museernas branschorganisation för arkeologi (M-ark), vad gäller det senare bland annat ett strategigruppsmöte i Uppsala och årsmöte i Karlstad. I ett samarbete med Stiftelsen Nämforsen har museet gjort en ansökan

om medel för att hålla en grävkurs för lärare vid Nämforsen 2022. Inom ramen för museets engagemang i SUBO och M-ark finns möjligheten att diskutera gemensamma problem och möjligheter till utveckling samt samarbete över länen. Museet anmälde intresse för att skicka ner två arkeologer för att delta i ett större projekt i Bohuslän tillsammans med ett antal andra läns museer, men anbudet förlorades.

Arkeologin har varit mycket uppmärksam i media under året. Man försöker nå ut med arkeologiska rön och upptäckter, speciellt när det är spännande grävningar. Det har under året resulterat i tidnings- och radioreportage, egna inlägg till hemsidan med mera.

Nit från Rombäck, forskningsgrävning.

DET REGIONALA KULTURMILJÖUPPDRAGET INOM BYGGNADSVARDEN

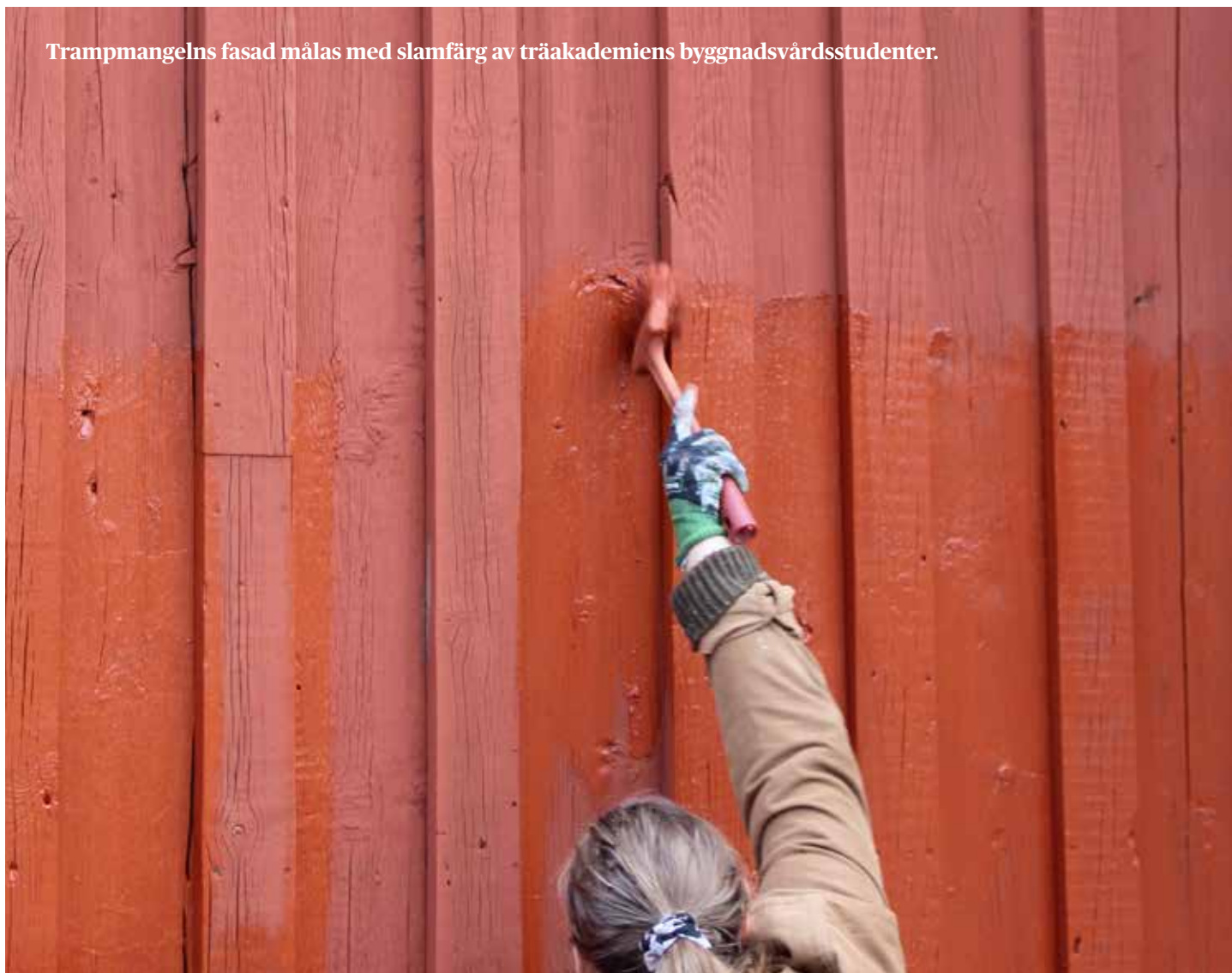
Under det senaste året har det regionala kulturmiljöuppdraget fortsatt att utvecklas. Västernorrlands museum har valt att satsa på att bygga upp en kunskapsbas gällande det byggda kulturarvet. Efterfrågan på såväl antikvarisk rådgivning som praktiskt kunnande inom byggnadsvårdsfältet har varit stort. Kulturmiljöverksamheten har fortlöpande under året gett råd och utbildning till kommuner, tjänstemän och privatpersoner. Ett stort intresse finns i flera av länets kommuner och även bland privatpersoner för bevarande av det byggda kulturarvet. Arbetet med våra kulturmiljöer och stöd för andras kulturmiljöer sker på flera nivåer och har stor betydelse för länets identitet och människors känsla av delaktighet och tillhörighet.

Kulturmiljöworkshopar genomfördes för kommunala politiker och tjänstemän i Härnösand under hösten. Tyvärr satte pandemin stopp för fler aktiviteter av liknande slag. Föreläsningar genomfördes till bygglovhandläggartutbildningen i Örnsköldsvik och Järnakaademien i Kramfors och på Hola folkhögskola. Tre stadsvandringar har genomförts i Härnösand med anledning av 1721, varav en i samarbete med Härnösands stift.

20 remisser har besvarats och nio rådgivningar i tidiga skeden för detaljplaner och bygglov. Samverkan och stöd till Härnösands kommun har givits avseende arbetet med översiktsplan gällande kulturmiljöfrågor med mera. Detaljplanesamråd har skett med Timrå kommun och stöd till Sollefteå kommun har givits gällande deras arbete med kulturmiljöprogram. Inledande arbete med Ånge har genomförts gällande ny översiktsplan och kulturmiljöinventering samt kulturmiljökonferens 2022. Stadsdelsvandringar inför detaljplanearbete har genomförts i Kramfors och Härnösand.

Det har varit stor efterfrågan på övrig rådgivning och de flesta ärenden besvaras via e-post. De flesta handlar om äldre fastigheter på landsbygden. Även hembygdsrörelsen hör av sig kontinuerligt. Bland annat har Hässjö hembygdsförening fått rådgivning gällande ny väggbeklädnad, utbyggnad och kulörer i ett soldattorp som de äger. Lögdö kulturhistoriska förening disponerar byggnader som Timrå kommun förvaltar och har fått råd avseende restaurering/rekonstruktion av Faktorsbostaden. Antikvarisk bedömning har gjorts och råd har givits inför restaurering av Regionens hus.

I takt med att det regionala kulturmiljöuppdraget har stärkts i läns museets verksamhet under de senaste åren, så har också samverkan utvecklats. En omfattande samverkan sker med Länsstyrelsen i Västernorrland och Region Västernorrland. Ett samarbetsprojekt med Länsstyrelsen och Sundsvalls museum är "Fäbodas i länet", vilket kommer att resultera i en konferens 2022. Två regionala kulturmiljökonferenser har genomförts, dels med temat kulturmiljö och landsbygd, och dels med temat kulturmiljö och modernism. Museet är också sammankallande till det regionala byggnadsantikvarienätverket, ofta kallat antikvarienätverket. Ett samarbete finns dessutom med kommunernas energirådgivare för att öka kunskap kring kulturvården vid energirådgivning till småhusägare och äldre fastigheter. I ytterligare ett uppskattat samarbete hölls en filmad visning av residenset där vår kulturmiljöutvecklare tillika byggnadsantikvarie var guide. Utöver detta har museet stöttat med antikvariska bedömningar för Skyddad natur av Lillrutenstugan och Höga Kusten nationalpark. Och tillsammans med Skyddad Natur har också två slätterkurser genomförts; en vid gammelgården i Myckelgensjö och en i Gudmundstjärns

byggnadsminne och naturreservat. Arbetet skedde i samarbete med Gudmundstjärns intresseförening samt Myckelgensjö byalag.

Plats, identitet och kulturarv är ett delaktighetsskapande pilotprojekt som genomfördes i Maland Sundsbruk. Tyvärr var det svårt att genomföra på grund av begränsningar under pandemin, men fyra guidade turer genomfördes. Kunskapsförmedlande inlägg på sociala medier lades upp och fick stort genomslag. Under hösten genomförde Trafikverket ett arrangemang i samarbete med Skön Norra intresseförening där museet deltog med föredrag om utgrävningarna och bebyggelsedokumentation.

"Husens hemligheter" är en studiecirkel som genomfördes inspirerad av tv-programmet "Det sitter i väggarna". Studiecirkeln är ett samarbete mellan Västernorrlands museum, Riksarkivet i Härnösand,

Härnösands kommun och Härnösands kommunarkiv. Syftet med studiecirkeln är att öka kunskapen om fastighets- och släktforskning samt lyfta Härnösands historia på Murbergets friluftsmuseum och inkludera besökare och kommuninvånare i arbetet med friluftsmuseet och Härnösands historia. Studiecirkeln innehåller egen forskning blandat med studiebesök och vägledning på Västernorrlands museum, Riksarkivet och Härnösands kommunarkiv.

Under 2021 har samarbetet med Träakademien i Kramfors utvecklats vidare. Studenterna har under sina projektveckor deltagit i och genomfört flera restaureringsinsatser på området. Museet kan nu erbjuda praktiska moment även i de kurser som inte är inplanerade på friluftsmuseet.

I Kyrkkrogen hölls större delen av skolans målerikurs. Taket har tvättats och målats

**Lerklining och limfärgsmålning av väggarna i Kyrkkrogen.
Arbetet utfört av träakademiens byggnadsvårdsstudenter.**

om med limfärg. Spisen har kalkats och väggarna lerklinats och sedan målats med stänkmålning med limfärg. Till höger om spisen har en pedagogisk yta skapats där man kan se väggarnas olika stadier från timmer till färdig målad vägg. Timmerväggarna är i så skört skick att de binder mängder med vatten och skadar på så vis lerkliningen från insidan. Därför har praktikanter börjat panelslå delar av huset för att skydda lerkliningen. Taket läcker delvis och plåtar har lagts på som ett tillfälligt väderskydd. Muren har stabiliserats och är nu godkänd av sotarmästare för eldning. Södra stugan kan nu hållas öppen och med eldvakt fungera som värmestuga.

Till trampmangeln har Träakademins studenter kokat rödfärg och målats väggarna samt rödtjärat följare och vindskivor inom ramen för målerikursen. De har också handhyvlat virke. Långstugans sal och kammare har färdigställts i samverkan med Träakademien liksom restaurering av fönster till Hellströmska huset. Utöver ovanstående så fortlöper planeringen för en gemensam satsning på fristående kurser. Det finns ett stort behov i länet av

kunniga timmermän och därför planeras en sådan på friluftsmuseets område. Parterna är, förutom museet och Träakademien också Härnösands folkhögskola.

Museet har ytterligare samverkansuppdrag inom kulturmiljöområdet. Museet sitter med i styrelsen för Träakademins utbildning inom byggnadshantverk, medverkar i Riksantikvarieämbetets referensgrupp för Bebyggelseregistret och i referensgrupp för Sydsamiskt kulturmiljöprogram, samverkar med Luleå Tekniska universitet avseende energieffektivisering avseende äldre fastigheter, och finns med i styrelsen för Svenska byggnadsvårdsföreningen och BARK (Byggnadsantikvarisk regional krets).

Den uppdragsfinansierade verksamheten inom byggnadsvården har varit begränsad under 2021, men kommer att utvecklas under 2022. De två uppdrag som genomförts är landskapsanalys i Nordingrå på uppdrag av Länsstyrelsen Västernorrland och inventering av kulturlämningar vid naturreservaten Granbodåsen i Ånge och Västeråsen i Kramfors i samarbete med museets arkeologer.

"Vårluft i Ed" av Helmer Osslund

UPPDRAGSVERKSAMHET INOM KONSERVERING

Konserveringsuppdragen under året har kommit från vitt skilda kundgrupper som församlingar, länsstyrelsen, museer, länets kommuner och även privatpersoner. Uppdragens art har också skilt sig åt; det har bland annat handlat om rengöring av runstenar i fält, konservering av privatägd konst och rådgivning inför flytt av kakelmosaik (offentlig utsmyckning). Några uppdrag har varit större och mer omfattande, som exempelvis konservering och stöldsäkring av bemålade träskulpturer från Högs kyrka, Hälsingland. Uppdraget innefattade åtgärder på sju medeltida skulpturer och ett altarskåp. Syftet med uppdraget var att skapa bästa möjliga förutsättningar för att bevara de medeltida föremålen för kommande generationer, att bromsa nedbrytningen och göra föremålen läsbara för besökare i kyrkan. Målsättningen har varit att genom konserverande åtgärder ge de medeltida föremålen förutsättningar att stöldsäkras.

Sex målningar av Helmer Osslund konserverades på uppdrag av Sollefteå kommun: Målningen med titeln "Bron"/"Vårflod" är utförd i olja på linneduk. Övriga verk - "Björken", "Islossning", "Vårluft i Ed", "Kvällshimmel" och "Nipan" är utförda i olja på smörpapper som sedan limmats

på antingen kartong eller träfiberskivor. Osslund kallas ibland för "Norrlandsmålaren" och i hans motivkrets återfinns en mängd norrländska landskap.

Ett åtgärdsprogram gällande arkitekturbundet måleri, fasta inredning och lösa inventarier har upprättats för Ytterlännäs gamla kyrka. Uppdragsgivare var Kramfors pastorat. Bland övriga konserveringsuppdrag kan också nämnas: konservering av predellan i Överlännäs kyrka, konservering av Veronika Lazarenkos väggmåleri i Gundlav Bilderskolan i Sollefteå, utlåtan- de och åtgärdsförslag av Ingrid Atterbergs kakelmosaik i Timrå simhall inför flytt, dokumentation, nedtagning och transport till adekvat förvaringsmagasin hos Sollefteå kommun av ett arkitekturbundet konstverk av Atti Johansson, åtgärdande av skador på två oljemålningar av Frida Stéenhoff, uppdragsgivare Sundsvalls museum samt färgskiktsundersökning av Sundingårdens fasad på uppdrag av Stiftelsen Stafgård.

Under 2021-2022 pågår en utredning av konserveringsverksamheten för att museet ska kunna ta välinformerade beslut kring framtida utveckling av verksamheten. Den kommer att presenteras för styrelsen under 2022.

MUSEIUPPLEVELSE – MUSEET SOM MÖTESPLATS OCH KULTURARVSCENTRUM

Ett av målen för museets verksamhet är att utvecklas i rollen som besöksmål, och detta mål relateras primärt till den publika verksamhet som innefattar utställningar, program och andra publika upplevelser både i det fysiska rummet och på webben. Den publika verksamheten vid museet är omfattande. Till detta mål räknas aktiviteter och utvecklingsprocesser som syftar till att utveckla museiområdet och museets kulturmiljöer ur ett besöksmässigt perspektiv. Självfallet svarar alla dessa aktivitetsområden även mot andra mål som museet har, till exempel att basera verksamhet på en professionell kunskapsuppbyggnad och på museets samlingar samt att öka länsnärvaron, tillväxten och attraktionskraften.

Utifrån de övergripande målen arbetar museet med fyraårsmål. Ett visst antal mediaguider ska ha producerats på museiområdet och i länet och två basutställningar inklusive kunskapskommunikation ska vara klara. Temaåren ska vara

genomförda och det ska finnas en övergripande plan för alla publika ytor och digitala ytor. Kundnöjdheten ska mätas årligen och varumärkesplattformen ska vara lanserad. Jämförelser ska göras med andra besöksmål i länet. Museet har en prognos att nå målet för fyraårsperioden, även om arbetet kopplat till kundanalyser och jämförelser med andra besöksmål har försenats på grund av pandemin. Årets aktiviteter uppgår till 90% av årsmålet. Även detta år har varit mycket speciellt med tanke på pandemin och den publika verksamheten och kunskapsförmedlingen har sett avsevärt annorlunda ut jämfört med 2019 och tidigare. Detta verksamhetsområde är ett av dem som påverkats mest av pandemin, då restriktionerna och omställningarna skapat svårigheter och resursbrist. Samtidigt är museet i ett omfattande utvecklingsarbete avseende museiupplevelsen. Stora delar av den publika verksamheten har ändå kunnat genomföras, men på andra sätt.

UTSTÄLLNINGS- OCH PROGRAMVERKSAMHETEN

Året inleddes med att huvudbyggnaden var stängd på grund av pandemin. Huvudbyggnaden öppnades inte förrän 14 juni och inga invigningar av utställningar eller inomhusprogram kunde genomföras innan dess. Dock har hela museibygnaden haft fler besökare till museibygnaden och till utställningarna än året innan, trots att museet varit stängt sex månader under 2021.

Sedan 14 juni har utställningen "Att fånga en plats - berättelser från Västernorrland" visats. Den skulle invigas fysiskt redan i slutet av 2020, men då museet var stängt så öppnades den fysiskt först i juni 2021. Utställningen är egenproducerad i samarbete med Gunborg och Sten Rosenströms

stiftelse för norrländskt kulturstöd och utforskar hur berättelser förankras i platser och föremål, och hur nya berättelser kan uppstå ur historiskt källmaterial. I utställningen medverkar musiker Sara Parkman, Teater Soja och författare Kristina Sandberg. Utställningen har varit mycket uppskattad och det har varit en omfattande programverksamhet i utställningen under året, vilket berättas om nedan. De flesta digitala program som museet har erbjudit under året genomfördes med koppling till utställningen "Att fånga en plats - berättelser från Västernorrland". Under våren och hösten har publiken kunnat ta del av utställningen genom digitala visningar med olika teman och innehåll; livesända samtal där museets personal har pratat om

Forntidsresan
- Niotusen år av människors spår

Kung Bore och tomtarna firar jul

Röster som håller

Att fånga en plats - berättelser från Västernorrland

Fritidsbåtens historia i Sverige

föremål i utställningen eller med inbjudna föreläsare har syftat till att ge fördjupning.

En särskild programserie, "Samtal om Västernorrland", leddes av journalist Olof Wigren som intervjuat olika kända och okända västernorrlänningar om deras liv i Västernorrland och syn på länet förr och nu. I samband med utställningen har även skapats en digital bokklubb där deltagarna tillsammans kunnat diskutera litteratur från Västernorrland; i denna programserie har museet samarbetat med några av länets författarsällskap. Under den period som museibygnaden var öppen genomfördes några fysiska program i anslutning till "Att fånga en plats": filmvisning om författaren Nicke Sjödin, teaterföreställningar med Teater Soja, författarbesök av Kristina Sandberg och Mats Jonsson samt en kortfilmfestival. Dessutom genomfördes två guidade fotovandringar i Ljustorp och i Köpmanholmen som hade koppling till utställningen.

Utställningen "Röster som håller/Sustain Able Voices" invigdes under en del av den period då museibygnaden var stängd för besök. Den är en design- och formutställning producerad av IKEA Museum i samarbete med Svensk Form. Vandringsutställningen presenterade pristagare inom Ung Svensk Form, och visades på Västernorrlands museum i ett samarbete med Svensk Form Västernorrland 20 februari till 29 augusti 2021. På grund av pandemin så var det svårt att genomföra fysiska program relaterat till utställningen.

Ett flertal program var planerade till denna utställning, men de fick i stället genomföras digitalt, bland annat ett inslag med formgivare Lisa Reiser. Invigningen av utställningen genomfördes digitalt med samtal i utställningshallen med två moderatorer på plats, inspelade hälsningar och samtal med personer som deltog på distans.

Arbetet med att revidera och utveckla basutställningarna har varit högt priori-

terat under 2021, och kommer fortsatt att vara det under 2022 och 2023. Basutställningarna har visats sedan museibygnaden öppnades 1994, och av flera skäl har det nu varit helt nödvändigt för museiverksamheten att ta sig an detta mycket omfattande projekt. Utvecklingen görs inom ordinarie budget, och prioriteras resursmässigt i så hög grad som det är möjligt. De viktigaste anledningarna till att omarbete utställningarna är att mycket ny forskning och kunskap tillkommit, fler perspektiv och fler berättelser samt ny teknik behöver rymmas och det krävs ett nytt arbetssätt kring pedagogiska perspektiv och metoder.

Vi har velat skapa ett helhetstänk kring museets basutställningar och alla andra delar av vår verksamhet, som en del av att fokusera och nå hela länet. Arbetet syftar också till utvecklingen av läns museet som besöksmål, med unika berättelser av nationellt intresse. Under 2021 har arbetet framför allt handlat om "Forntidsresan - Niotusen år av människors spår", som invigdes den 20 november. Utställningen har genom ett nytt koncept, nya föremål och utställningstexter och ett helt nytt spel för barn blivit en mångfacetterad upplevelse som lockar till lek och lärande. Den omfattande produktionen har omsorgsfullt byggts vidare på den gamla basutställningen från 1994, med ny grafisk form, belysning och en tydligare kronologisk upplevelse. Numera finns istiden och därmed också landhöjningen med i basutställningen om forntiden. I utställningen kommer, en unik helkroppskonstruktion av en stenålderskvinnas att införlivas tidigt under 2022.

Torsdagen därefter, 25 november, invigdes årets julfönsterutställning på Murberget friluftsmuseum "Kung Bore med vänner firar jul" med syfte att locka barn och familj att upptäcka julens berättelser. Till utställningen finns också en mediaguide.

Den 27 november invigdes två tillfälliga utställningar med fokus på demokrati. Dessa heter "Fira demokratin!" som berättar historien bakom beslutet om allmän och lika rösträtt och den egenproducerade "Höj din röst" som förmedlar röster från länet om demokrati, i kontexten av mer kända citat. Utställningsformen syftar till att locka besökare att slå sig ner och diskutera demokrati med andra. I samband med demokrativeckan i Örnsköldsvik och med koppling till demokratitemat genomförde Västernorrlands museum fem digitala föredrag med temat demokrati (beskrivs mer ovan, under demokratimålet).

Några andra program under året kan lyftas lite extra. Under våren, då museibygnaden fortfarande var stängd, visades i ett fönster på museibygnaden under några veckor föreställningen "PUP-Pop-up play- en musik- och dansfilm" producerad i ett unikt internationellt projekt. Filmen producerades och arrangerades av Danslinjen på Härnösands folkhögskola

i samarbete med New Education for Contemporary Dance.

I samband med minnesåret för rysshärjningarna 1721 spelades ett föredrag in med militärhistorikern Lars Ericson Wolke och publicerades i maj. Föredraget handlade om händelser 1719-1721 med särskild koppling till Västernorrland. Arkeologerna genomförde sin presentation av årets arkeologiska undersökningar med ett digitalt föredrag. Hösten inleddes med AIRY, ett samarbete med regionens konstkonsulent Sebastian Andersson. Filmstudio Murberget genomförde tre filmträffar i slutet på året, med temat "Kvinnor bakom kameran", och några folkmusikkonserter tillsammans med Härnösands folkhögskola. Övriga programpunkter med konserter, folkmusik och operaföreställningar, som i vanliga fall genomförs tillsammans med Härnösands folkhögskola ställdes in på grund av pandemirestriktioner.

TILLFÄLLIGA UTSTÄLLNINGAR

Den monumentala Lindström - 9 maj 2019 - 10 januari 2021

Att fånga en plats - berättelser från Västernorrland - 10 december 2020 och hela 2021

Röster som håller - 20 februari - 29 augusti 2021

Fira demokratin - 27 november- 15 maj 2022

Höj din röst - 27 november-15 maj 2022

Fritidsbåtens historia i Sverige (Fritidsbåtmuseet)

Tro, hopp och kärlek (Fritidsbåtmuseet)

Kung Bore och tomtarna firar jul - 28 november - 13 januari 2021

samt 24 november 2021 - över jul och nyår (Fönsterutställning, Murberget friluftsmuseum)

BASUTSTÄLLNINGAR

Forntidsresan - Niotusen år av människors spår - 20 november 2021 och framåt

Syn för sägen - hela 2021

Moderna tider - hela 2021

Händers verk - hela 2021

Västernorrlands museums historia - hela 2021

MUSEIUPPLEVELSE PÅ MURBERGET FRILUFTSMUSEUM, HÄRNÖSAND

Program och andra publika aktiviteter

2021 blev ännu ett år då verksamheten på friluftsmuseet påverkades av pandemin. Museets fokus riktades mot uteaktiviteter redan i början av året genom att erbjuda möjlighet att åka spark och skidor på området. Initiativet var populärt och lockade besökare fram till sportlovet i början på mars. Även om många besökare använder området för promenader och rekreation hela året så är förstås barmarks-säsongen och sommaren den mest välbesökta. Utescenen blev precis som året innan snabbt uppbokad av grupper som behövde en utomhuslokal för sina aktiviteter, från maj till september.

Årets fokus har liksom 2020 legat på programaktiviteter utomhus. Bland annat genomfördes program om odling tillsammans med Härnösands Trädgårdsodlareförening och landskapsarkitekt Mirjam Åkerblom. Länets litterära sällskap hade en programserie på torsdagar utomhus i prästgårdens trädgård som också spelades in och tillgängliggjordes digitalt. Nytt för i år var ett föredrag om författaren Nicke Sjödin med hustrun Hervor och sonen Jacke som medverkande. Ett trädgårdsföredrag med Mirjam Åkerblom spelades in som blev mycket uppskattat. Härnösands spelmansgille bjöd in till spelmansträffar på utescenen varje fredag från maj till augusti.

Alla gårdar utom Murbergskyrkan var stängda under sommaren eftersom museet inte kunnat garantera tillräckligt avstånd mellan besökare inomhus. Istället erbjöds guidade utomhusvisningar på fasta tider. Med portabla mikrofoner/röstförstärkare har det varit lätt för guiderna att hålla coronasäkert avstånd och ändå få bra kontakt med deltagarna.

Förutom visningar har besökarna också kunnat använda mediaguiden Kulturpunkt för fördjupad information om byggnaderna

på friluftsmuseet. Väsenstigen har både i fysisk och digital form fortsatt varit uppskattad av barnfamiljerna. Väsenstigen innehåller sju stationer med illustrationer och berättar om flera av de folktroväsen som tillhör den folkliga berättartraditionen i länet, som till exempel skogsrået, trollen, vittra och älvorna. Denna sommar kompletterades Väsenstogens utbud med ett par nya fotoskärmar/”titt ut”-plank, där man kan förvandlas till skogsrået, skogsharen, eller hamna i jätten Stalos säck. Nytt för i år var att också Sagostigens material lades in i mediaguiden med bland annat uppläsningar av Lars T. Johansson. Sagostigen är en fortsättning och uppdatering på fjolårets samarbete med Jens W. Nilsson.

Inget av de stora traditionella arrangemangen kunde genomföras under sommaren. Tillsammans med föreningen 5i12 ordnades emellertid ett mindre scenprogram den 22 augusti för att markera dagen då Internationella festen brukar hållas.

Programåret avslutades med en välbesökt julmarknad i coronaanpassad form, med begränsat antal försäljare och längre avstånd mellan marknadsstånden. Marknaden genomfördes med Härnösands Vävstugeförening som medarrangör.

Djuren har som alltid varit ett uppskattat inslag på området. Under 2021 fanns här lantraserna Gotlandkanin och Helsingefår, samt extra många kaniner då Kaningård Höga Kusten lånade ut en hel kaninfamilj med fem kaninungar som man kunnat se växa och frodas i kaninburen vid Prästgårdens trädgård.

Samarbeten med föreningar och privat personer har stor betydelse när det kommer till genomförande av verksamheten och utvecklingen av Murberget friluftsmuseum. Härnösands Trädgårdsodlareförening vårdar Prästgårdens vackra

trädgård. På Ångermanlandsgårdens 1800-talsåker där museet odlar korn, lin, betor och potatis av gamla sorter har odlingarna under 2021 utökats med en provodling av Teff. Teff är världens äldsta sädeslag men det har inte traditionellt odlats i Europa och experimentet gick ut på att se om det var möjligt att odla det här i Västernorrland. Teff-odlingen har varit uppskattad och inspirerat till samtal om sädesväxter och odlingskulturer, och också knutit ihop vårt kulturhistoriska museum med dagsaktuella frågor om klimat och miljö. Tillsammans med hembygdsrörelsen anordnades en temadag om slätter och Härnösands Hemslöjdsförening bjöd in till en broderiträff på Världsbroderidagen.

Skötsel och utveckling av friluftsmuseiområdet

Det omfattande arbete som läggs ner på friluftsmuseiområdet, dess byggnader och markmiljöer syftar till bevarande, men också till att göra området till en mer lättillgänglig och välkomnande plats för både stora och små och om att göra friluftsmuseet till en intressant och relevant mötesplats med unika miljöer. När insatser görs på området prioriterar byggnadsvårdarna och hantverkarna att förmedla kunskap om hantverket och att berätta om insatserna som pågår.

Flera insatser har genomförts på friluftsmuseet. Dels är det enskilda insatser som byggnadsvården drivit på egen hand, och dels insatser inom större pågående projekt. Ett lyckat exempel är Åvike herrgårds södra flygel, där ett funktionsdugligt kök skulle sättas in och våtutrymmet restaureras. I stället för att köpa ett nyproducerat kök (det fanns inget befintligt kök i byggnaden) så användes ett äldre kasserat kök från annan plats som restaurerades till nyskick och så långt det var möjligt kunde hållbara material och metoder användas. I våtutrymmet undveks plastmatta och plastfärg till fördel för linoleummatta.

Miljön bibehöll ett kulturhistoriskt intressant uttryck och skapade arbetstillfällena för hantverkare.

Restaureringen av Trampmangeln har pågått i flera år. Utvändigt har väggarna nu färdigställt. Träakademiens byggnadsvårdsstudenter kokade rödfärg och målade väggarna inom ramen för sin målerikurs. Följare och vindskivor har strukits med rödtjära. Studenterna har även handhyvlat virket som sedan ska bli innergolvet. Museets byggnadshantverkare har restaurerat och målat fönsterbågarna med linoljafärg. Invändigt har det grävts ur ytterligare och skapats dräneringsdiken som kan leda ut vattnet som samlas inne i byggnaden vid kraftigt regn eller snösmältning.

Alla insatser kan inte nämnas här, men ett axplock: Såghusets papptak hade blåst sönder och med hjälp av inhyrd skylift kunde taket lagas av museets byggnadsvårdshantverkare. Stort läckage upptäcktes vid kraftiga regn kring basen på Rådhusets torn, och via skylift tätades de största läckorna och en översyn och behovsanalys kunde också utföras inför kommande åtgärder. Murbergskyrkan har länge haft ett läckage där korset anslöt till skranket på taket. Museets byggnadshantverkare har monterat ner korset och tätat läckaget tillfälligt. Planering av ett mer övergripande restaureringsarbete har påbörjats avseende Hellströmska huset och delprojekt har påbörjats, såsom restaurering av fönster. Konservering av ytskikt på övervåningen i Prästgården har genomförts och en ny och tillgänglighetsanpassad förstukvist har tillverkats med trapp och ramp. Spjutegårdens praktfulla pardörrar har restaurerats varsamt av extern part och målats med linoljafärg.

Friluftsmuseets grönområden är något som stått i fokus under det senaste året. Museet vill jobba mer och tydligare med dessa utifrån kulturhistoriska perspektiv samt utifrån upplevelse och biologisk mångfald.

Tack vare Härnösands kommuns projekt "Stadsnära odling" och kommunens arbetsmarknadssatsning på friluftsmuseet, har värdefulla resultat kunnat åstadkommas. En helt ny trädgård markbereddes och anlades på Melinderska husets innergård, formmässigt baserad en intervju med en tidigare boende. Trädgården har stort fokus på hållbarhet och biologisk mångfald. Arbetet i trädgården är långsiktigt och kommer att fortsätta under 2022, då med kontinuerlig skötsel i sikte. Landskapsarkitekt och trädgårdsmästare Mirjam Åkerblom, har också arbetat med skötsel och utveckling av trädgårdsmiljöer.

Ulvö gamla kapell, Ulvöhamn

Drift och guidning av besökare i Ulvö gamla kapell sköts av Ulvö kapellag. Ulvö kapellag driver Ulvö museum, placerat på den gamla lotsplatsen. Museet som består av ett kokhus, en sjöbod och en gistvall; Ulvö lotsplats på Lotsberget och Ulvö gamla kapell är tillsammans en sammanhängande helhet där olika delar av Ulvöhamns historia och kulturarv berättas. De olika delarna binder ihop tiden från 1600-tal till idag.

Säsongen 2021 påverkades av pandemin, men trots det har det varit gott om besökare. Ulvö gamla kapell öppnade den 23 juni och kapellet hölls öppet dagligen fram till den 15 augusti med restriktioner. Under lågsäsong i maj, slutet av augusti, september och oktober bokades besök och guidning till kapellet i kontakt med Ulvö museum och intresset har glädjande nog ökat jämfört med samma period förra året.

Angående skötsel och restaurering så har det upprättats ett antikvariskt åtgärdsprogram för kapellet. Restaurering har genomförts av östra gaveln och del av timmerstommen har bytts och lagningar har stabiliserats. Kyrkogårdsstaketet har också renoverats. Insatsen har bekostats med bidrag från Länsstyrelsen.

Gammelgården, Myckelgensjö

Gammelgården i Myckelgensjö är ett omtyckt besöksmål. Museet har ett fint samarbete med Myckelgensjö byförening, som bedrev sommarkafé i en av stugorna på gården perioden 28 juni till 15 augusti. Coronapandemin har påverkat möjligheterna att ha öppet så kafégästerna har fått sitta utomhus. Gårdens byggnader har varit stängda men byföreningen har kunnat låsa upp mangårdsbyggnaden för enstaka besökare. Under året har installationen av bredband äntligen slutförts.

Det finns en digital presentation av gården i mediaguiden Kulturpunkt, så att besökarna kan tillgodogöra sig miljöerna på egen hand. Det har upprättats ett antikvariskt åtgärdsprogram för Gammelgården i Myckelgensjö. Med bidrag från Länsstyrelsen har fähuset restaurerats, taket har lagts om, timmerstomme lagats, huset riktats och rätats. Portar har setts över inför 2022 och slätterkurser har arrangerats.

Övergripande mål	Fyraårsmål 2019-2022	Uppfylld av årets mål	Uppfylld mot fyraårsmålen, prognos 2022
<p>Museet är ett av länets mest besökta turistmål och utvecklas i rollen (utvecklingsmål i uppdragsdirektivet)</p> <p>*Med museet avses stiftelsens närvaro i länet, på museiområdet och digitalt.</p>	<p>Museet har publicerat fem mediaguides på friluftsmuseet och på museets övriga besöksmål samt i två basutställningar inomhus.</p> <p>Museet har publicerat 15 mediaguides för kulturmiljöer i länet.</p> <p>Varumärkesplattform har lanserats, förmedlas och NKI mäts årligen. Även besökarantal mäts gentemot andra besökarantal i länet.</p> <p>Museet har genomfört två av basutställningsprojekten med tillhörande kunskapskommunikation för länet. Museet har genomfört temåren genus, hållbarhet, barn och barnkonventionen samt demokrati med tillhörande utställningar och aktiviteter.</p> <p>En övergripande planering för de publika ytorna på friluftsmuseet och för alla publika ytor inomhus är framtagen.</p> <p>En strategisk plan för museets digitala ytor finns och arbetas efter.</p>	90%	70% Förväntas nå 100% 2022. Vissa förseningar på grund av pandemin inom detta mål

Statistik

Anläggningsbesök

	2021	2020
Museibyggnaden*	41 463	35 578
andel 0-12 år	20%	14%
andel 13-18 år	7%	7%
andel 19-25 år	13%	-
andel 26-64 år	41%	-
andel 65 år och äldre	20%	-
Friluftsmuseet	43 602	45 004
Fritidsbåtsmuseum	1 667	1 509
Ulvö kapell**	5 343	-

*Museibyggnaden höll stängt från november 2020 till juni 2021 på grund av Covid-19.

** Ulvö kapell höll stängt sommaren 2020 på grund av Covid-19.

Statistik

Utställningar, antal besök	2021	2020
Stora hallen, tillfälliga utställningar	13 935	6 615
Basutställningarna	11 115	12 195

Anläggningsbesök i enlighet med Kulturdatabasens definition, alla anläggningar inräknade.

Statistik	2021	2020
-----------	------	------

Publika aktiviteter

Totalt antal deltagare	13 330	10 402
varav 0-18 år	3 549	4 180
varav 19-25 år	822	838
varav 26 år och äldre	8 959	5 384

Antal aktiviteter fördelade per kommun och digitalt

Härnösand	507	609
Sundsvall	7	0
Kramfors	2	9
Örnsköldsvik	5	8
Timrå	2	2
Ånge	1	0
Digitalt	61	0

Antal aktiviteter fördelade efter kategori*

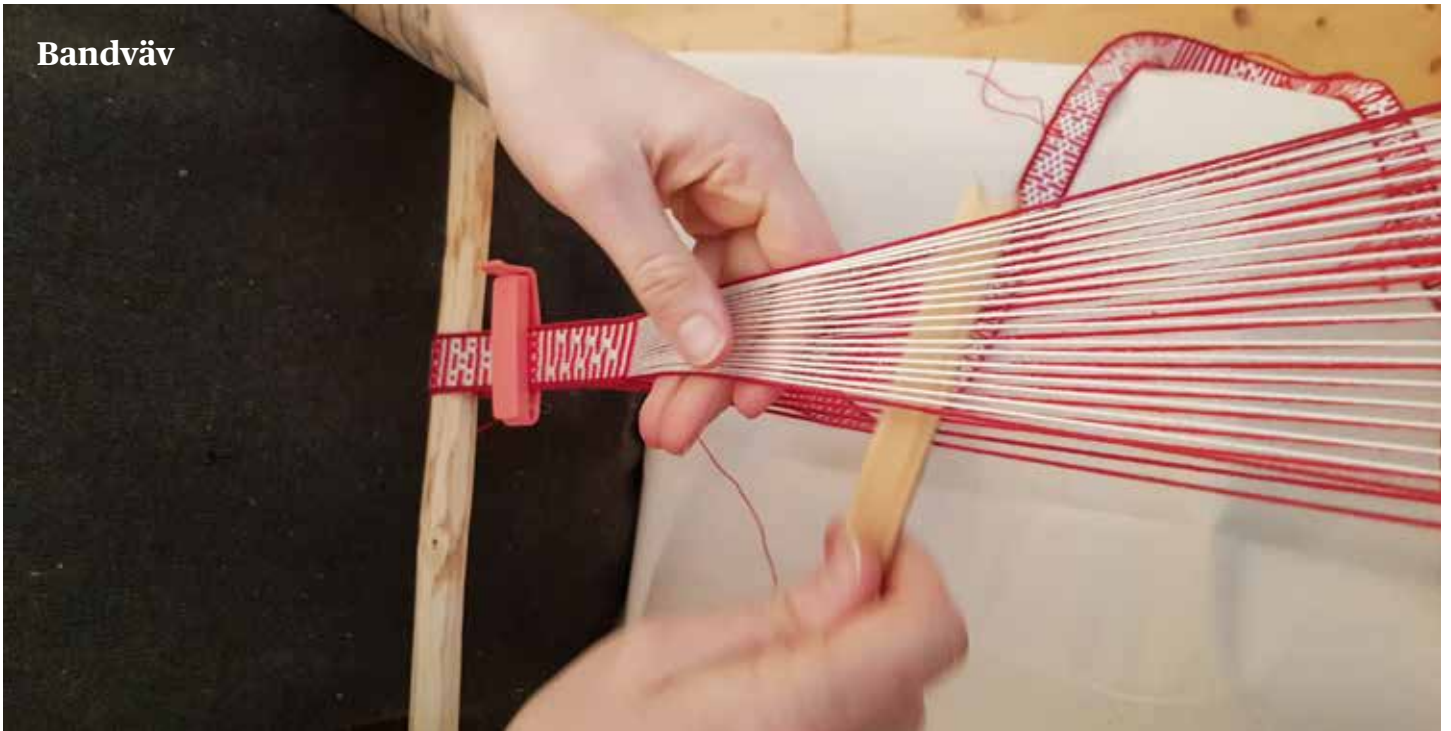
Marknad	3	0
Kurser	5	0
Visningar/guidningar	187	128
Teater/dans	41	69
Föredrag/samtal	69	77
Konsert/musik	29	32
Film	9	28
Vandring (utanför)	15	7
Workshop/prova på	58	89
Övrigt inom museet	188	189
Övrigt utanför museet	3	6

*En aktivitet kan tillhöra flera kategorier

Antal aktiviteter riktade till ålderskategori*

0-18 år	805	755
19-25 år	423	446
26 år och äldre	734	758

*En aktivitet kan tillhöra flera kategorier

FRÄMJANDET AV HEMSLÖJD OCH HEMSLÖJDSVERKSAMHET I LÄNET

Hemslöjds konsulentverksamhetens övergripande mål är att aktivt främja utvecklingen av hemslöjd och hemslöjdsverksamhet i länet. Arbetet utgår huvudsakligen ifrån den regionala kulturplanen, uppdelad i årsvisa prioriteringar. Dessa prioriteringar speglas i de årsmål som finns i museets verksamhetsplan. Verksamheten under 2021 har, liksom föregående år, i hög grad präglats av pandemin, och 79% av årsmålen har nåtts. Prognosen är att fyraårs-målen kommer att kunna nås 2022.

Kursverksamheten under vårterminen ställdes om till att bedrivas i digital form. Fem digitala kurser genomfördes med regionala anslag riktade mot samisk slöjd samt vävning. Två kurser genomfördes med vardera fyra tillfällen i samisk skinsöm-nad, samt tre kurser med vardera fyra träffar i ämnet bandvävning i grind. Även ett öppet föredrag om bandvävning genomfördes digitalt. De öppna slöjdvällarna i broderi och täljning lades också om till att ske i digital form. Den årliga utbudsdagen för Jojjo, där de regionala kulturkonsulenterna marknadsför sitt utbud för barn och unga, ställdes också om till digital form. Den digitala delen av det pedagogiska projektet Slöjd kommer lastad publicer-

ades under vårvintern och finns framgent tillgänglig som kunskapskälla för lärare och elever i grundskolan, något som blivit mycket uppskattat av skolorna. Verksamheten har särskilt arbetat för att inkludera hållbarhetsperspektiv i materialet. I kunskapsmaterialet "Slöjd kommer lastad" finns särskilda kapitel kring att själv laga och underhålla sina ägodelar, samt fakta-texter kring bland annat hållbara material.

Den årliga slöjdhandledarutbildningen riktades till befintlig verksamhet för barn och unga. Sex fritidsledare på Härnösands fritidsgård deltog. En slöjdhörna planeras nu på fritidsgården. Länets slöjdlärare erbjöds en fortbildningsdag under novemberlovet, ett 30-tal lärare deltog.

Det rikstäckande projektet "1 kvm lin" fick stort genomslag och lin odlades på mer än 300 kvm i Västernorrland. Under våren arrangerade hemslöjds konsulenterna tre digitala föreläsningar om lin som totalt lockade drygt 270 åhörare.

Den planerade pilgrimsvandringen som skulle genomföras 2020 kunde äntligen genomföras detta år i samarbete med Härnösands stift. Vandringen, som är en

del i arbetet med slöjd och hälsa, föregicks av tre digitala introduktionsträffar med deltagarna, med fördjupat innehåll om historia och syften med pilgrimskap. Pilgrimsvandringen förenade slöjd, vandring och djupa samtal och lockade många deltagare som vanligtvis inte deltar i slöjdaktiviteter. En professionell slöjdare deltog och höll i slöjdaktiviteter på kvällstid.

Det årliga arrangemanget !SLÖJDBANG! kunde genomföras efter ett års uppehåll. Arrangemanget fungerar som en mötesplats för alla länsbor med stort eller litet slöjdintresse. Dagen erbjöd flera slöjdworkshopar för både barn och vuxna, föreläsningar samt filmvisningar. Hemslöjdskonsulenterna driver en slöjdverkstad på Friluftsmuseets område. Den fungerar som mötesplats för slöjdintresserade vid de öppna slöjdvällar som arrangeras två gånger i månaden. I övrigt används verkstaden till slöjdkurser.

Under hösten arrangerade hemslöjdskonsulenterna också fyra öppna slöjdvällar på Örnsköldsviks museum och konsthall. Årets sista slöjdkurs blev en tre-dagars kurs

i tillverkning av träskidor, vilket blev mycket uppskattat.

De regionala extramedel med fokus på samisk slöjdnäring som regionen beviljade under hösten 2020, användes 2021 till att arrangera två längre digitala kurser, med samisk slöjdhandledare som undervisade i samisk skinnsömnad. Medlen har också finansierat inköp av samisk slöjd samt slöjdbeskrivningar av samiska föremål, som används i projekt "Slöjd kommer lastad".

Det har varit ett år med mycket samverkan. De fyra norrlänens hemslöjdskonsulenter samarbetar kring gemensamma fortbildningar för professionella slöjdare och slöjdhandledare i hela Norrland. Det har skett samverkan med regionens kulturkonsulenter, Brynge Kulturförening, hemslöjdsföreningar i länet, Härnösands stift, Örnsköldsviks museum och konsthall samt Filadelfia i Stigsjö. De textila hemslöjdskonsulenterna har ett nätverk på riksplanet, där sker också samverkan. Ämnesintresserade hårdslöjdekonsulenter har ett nystartat nätverk som arbetar med skogsbruksfrågor i dialog med skogsindustrin.

Pilgrimsvandring

Övergripande mål	Fyraårs mål 2019-2022	Uppfylld mot årets mål	Uppfylld mot fyraårs målen, prognos 2022
<p>Museet ska aktivt arbeta med främjandet av hemslöjd och hemslöjdsverksamhet i länet (främjandemål i uppdragsdirektivet).</p>	<p>I minst fem av länets kommuner finns slöjdverksamhet för barn och ungdomar på fritiden ledd av utbildad slöjdhandledare i samarbete med lokal förening eller annan lokal verksamhet som ex fritidsgård, församlingar, studieförbund, hembygdsförening etcetera.</p> <p>I minst fem kommuner finns någon form av öppen slöjdverksamhet där intresserad allmänhet kan delta. Det kan vara öppna stickträffar, afterwork-slöjd, slöjdvällor o.d.y, arrangerade av t.ex slöjdföreningar, församlingar, hembygdsföreningar vid behov med stöd hemslöjdskonsulenter (tex handledarkontakter, material, lån av verktyg mm).</p> <p>Interregionalt samarbete mellan de fyra norrläna ger professionella och halvprofessionella slöjdare kompetensutveckling och utvidgat nätverk. Det stärker den regionala slöjdnäringen och bidrar till arbetstillfällen, kultur- och turism och kontinuerlig utveckling och nyttjande av vårt kulturarv.</p> <p>Alla slöjd- och kulturarvsintresserade i länet känner till och prenumererar på hemslöjdskonsulenternas digitala nyhetsbrev.</p> <p>Nyhetsbrevet finns även tillgängligt på museets hemsida och Facebook. All hemslöjdsfrämjande verksamhet i länet svarar upp mot ett eller flera delmål i Agenda 2030 på ett medvetet sätt.</p>	<p>79%</p>	<p>75% Förväntas nå 100% 2022.</p>

Kurs i tillverkning av egna skidor

Statistik

2021

2020

Aktiviteter hemslöjdsverksamhet

Totalt antal deltagare	1217	346
varav 0-18 år	139	140
varav 19-25 år	61	16
varav 26 år och äldre	1019	190

Antal aktiviteter fördelade per kommun och digitalt

Härnösand	22	22
Sundsvall	1	3
Örnsköldsvik	3	0
Ånge	2	0
Digitalt	34	0

Antal aktiviteter fördelade efter kategori*

Kurser	28	12
Föredrag/samtal	10	2
Film	2	0
Vandring	3	0
Workshop/prova på	18	15
Övrigt utanför museet	1	0

*En aktivitet kan tillhöra flera kategorier

Antal aktiviteter riktade till ålderskategori*

0-18 år	53	23
19-25 år	59	20
26 år och äldre	115	12

*En aktivitet kan tillhöra flera kategorier

GENOMFÖRANDEKAPACITET OCH MÅLUPPFYLLELSE

Ett övergripande mål för Västernorrlands museum är god genomförandekapacitet och måluppfyllelse. Detta mål har brutits ned till fyraårsmål och årsmål och omfattar många olika delar av verksamheten beskrivna under egna rubriker nedan. Prognosen att nå fyraårsmålen 2022 är god, efter 2021 ligger måluppfyllnaden av årsmålen på 90% och uppfyllnaden av fyraårsmålen på 75%, med ett år kvar av perioden.

Med ett år kvar av fyraårsperioden kan också sägas att mycket mer gjorts inom detta målområde än vad det står som krav för måluppfyllnaden. Då museets ledning och medarbetare arbetat mycket under de senaste åren för att förbättra verksamhetsprocesserna, så har insatser gjorts i stort sett inom alla verksamhetsområden. Trycket på stab och administration har också varit högt, i takt med ökade krav på hela museet och museiorganisationens egna högt ställda krav på utveckling.

Samtidigt har kraven avseende ny- och omplanering på grund av pandemin varit högt, och museets krisgrupp, ledningsgrupp och personal har kontinuerligt arbetat med förändrade förutsättningar. Extramedel från stat och region har ansökts och redovisats, något som också tagit mycket resurser i anspråk. Sammanfattningsvis kan sägas att mycket gjorts inom detta målområde, samt att en del har gjorts som inte kunnat planeras för eller inte finns med i VP, och en del inte har kunnat genomföras på grund av pandemin och andra försvårande faktorer.

Verksamhetsprocesserna, statistik och målgruppsanalys

Under året har insatser gjorts för att förbättra processer för samlingsförvaltning och utställningsproduktion liksom för museiupplevelsen. Arbetet för kunskapskommunikation och kunskapsuppbyggnad har utvecklats och med en ny chef inom

avdelningen Kulturmiljö och hantverk så har utvecklingen av byggnadsvård och museiupplevelse kommit ännu längre. Likaså har stora steg tagits i samverkansprocesserna mellan fastighetsförvaltning och byggnadsvård. Alla dessa insatser för förbättring av samverkan och effektivitet är helt nödvändiga för att klara det omfattande uppdrag som stiftelsen har med de ytterst begränsade resurser som finns. Avseende statistikinsamling så har ett stort arbete gjorts för att systematisera såväl inrapporteringen som våra metoder för att kunna samla in korrekt statistik. Dock finns det fortfarande mycket att göra, särskilt eftersom Myndigheten för kulturanalys, Kulturrådet och Riksförbundet Sveriges museer kontinuerligt utvecklar de områden och frågor de vill ha besvarade, något som i sin tur kräver utveckling av underlag för insamling hos oss.

Arbetsmiljö och HR

Utöver det kontinuerliga och systematiska arbetsmiljöarbete som alltid pågår, så har vissa utvecklingsinsatser genomförts under året. Det har tagits fram ett dokument om interna kontaktvägar med fokus på digital kommunikation, vilket är en del av vårt arbete med att förbättra den organisatoriska och sociala arbetsmiljön. Det har också tagits fram en policy för hybridarbete, det vill säga ifråga om kontorsarbete och arbete hemifrån. Utöver det har det tagits fram ny policy samt rutiner för tjänsteresor, med ett medvetet hållbarhetsperspektiv. Det har tagits fram rutiner för arbetsanpassning utifrån nya arbetsmiljöföreskrifter 2021. Ett annat prioriterat arbete har varit att fördjupa kunskapen om likabehandling och kränkande särbehandling på avdelningarna, utifrån att resultaten i medarbetarenkäten visat låg medvetenhet om museets arbete med detta. Målet med insatsen var att alla medarbetare ska ha kännedom om vad likabehandling och kränkande särbehandling är, hur vi arbetar

med frågorna och vem man kontaktar om behov uppstår.

Under hösten har det varit fokus på och mycket arbete med sektorns nya kollektivavtal BÖK (Besöksnäring och Kulturarv) som gäller från och med 1 januari 2022. Som en följd av denna kollektivavtalsförändring har museet också förhandlat om nya lokala avtal om flexibel arbetstid/årsarbetstid med arbetstagarorganisationerna. Dessa gäller också från och med 1 januari 2022.

Målet avseende ändamålsenliga lokaler för en god arbetsmiljö har nått en lång bit på väg, då bibliotekskorridoren färdigställts och medarbetare kunnat få funktionella kontor i de renoverade lokalerna. Under senare delen av året har dock följdproblem ifråga om åtgärder från hyresvärd om ventilation/ kvarstående besiktnings-

åtgärder lett till att det tagit tid att trimma in lokalerna till den funktion de ska ha. Tyvärr har pandemin försvårat för medarbetarna att träffas samt att arbeta på plats under året, och det har varit begränsande restriktioner för användning av gemensamhetsytorna som stått klara. Arbetet har också fortsatt med att tömma byggnader runt torget, även om mycket arbete kvarstår. Det finns också framgent ett stort behov av att se över arbetsytor för hantverk och material, och det arbetet kommer att fortsätta under 2022.

Sjukfrånvaron är aningen hög med 4,06%. Dock är frånvaron lägre än 2020. De högre sjuktalen antas bero på pandemin och att man ska vara hemma vid minsta symptom. Långtidsfrånvaron har varit på ungefär samma nivå sedan 2019, och beror inte på pandemin.

	2021	2020	2019
Sjukfrånvaro	4,06%	6,88%	4,66%
Andelen långtidssjukskrivna av den totala sjukfrånvaron*	38,82%	32,88%	39,00%
* Långtidssjukfrånvaro = mer än 60 dagar			

Kompetensutveckling och kompetensförsörjning

Kompetensutveckling och kompetensförsörjning har genomförts, till viss del enligt plan och till viss del utifrån uppkomna behov eller möjligheter. En del beskrivs i andra kapitel ovan.

IT har varit ett fokuserat område. Insatser har riktats mot att utveckla och förfinas teknik och rutiner för att kunna genomföra publika program digitalt med hög kvalitet, avseende ljud, video och publikt deltagande. Arbetet har resulterat i ett kompetenslyft på området hos såväl antikvarier som

teknisk personal. Det har också genomförts kompetensutveckling i Word och Excel. Samarbete mellan de olika verksamheterna inom avdelningarna har påbörjats för att hitta möjliga nya plattformar för att nå ut publikt. Dessa insatser är även ett sätt att få medarbetare att känna stöd och få inspiration av varandra. En slätterkurs med både teoretiskt och praktiskt kunnande om slätterängen och dess skötsel och betydelse i kulturlandskapet genomfördes med hela byggnadsvårdpersonalen, och delar av personalen har gått en arkeologisk keramik kurs med fokus på förhistorisk och historisk keramik.

Arenagruppen har förbättrat markytor vid Åvike herrgård.

Fastighetsförvaltning

Fastighetsförvaltande insatser har genomförts på friluftsmuseet i syfte att skapa ett bättre och tryggare museiområde. Under året har personalen på museet haft stöd från Härnösands kommuns arbetslivförvaltning genom den s.k. arenagruppen, nämnd ovan. Arenasamarbetet har inneburit att vi på ett bättre sätt än tidigare kunnat sköta om området. Dialog har förts med Arenagruppen och tydliga förbättringar i odlingar, gräs och markytor har åstadkommit under de olika säsongerna. Vi har under sista kvartalet påbörjat planering och förbättringsåtgärder för markskötsel tillsammans med arenagruppen inför 2022. Samarbetet med Härnösands kommun har lett till att Arena nu har en fast utgångspunkt på området genom att göra Åvike herrgårds södra flygel till en personalbyggnad med god funktion. Insatserna som prioriterats är bättre belysning, förbättrade lokaler med kök och toalett samt en mer energieffektiv och god värme- och vattenförsörjning i byggnaden.

Under hösten och vintern 2021 har arbeten med byte av tak på verkstaden utförts och avslutats. Arbetet innebar stora utmaningar ifråga om att bibehålla kulturhistoriska värderingar samtidigt som hänsyn måste tas till byggteknisk säkerhet. Arbetet har givit gott resultat utifrån ett arbetsmiljöperspektiv där vi förebygger befintliga vattensador med mögeltillväxt som följd. Arbetet har även lett till att vi nu har en god avvattningsfunktion mot brunnar och även ett bättre taksäkerhetsskydd. Under arbetet utfördes även insatser kring smedjans rökrör, som nu är brandsäker och vi har även förbättrat avluftning samt funktioner inom el/ belysning i personalutrymmen.

Prästgården-projektet har pågått under hela 2021 och kommer att avslutas och redovisas till Boverket under februari 2022. Målen inom projektet har inneburit flera byggtekniska utmaningar där antikvariska bygglösningar har tagits fram. Projektet har bidragit till att byggnaden får en god tillgänglighet, stabilare grundläggning,

dränerad grund och en mer energieffektiv uppvärmning.

Under 2021 försvårades hanteringen av öppettider och publika arrangemang i museibygnaden, på grund av att larmfunktioner inte längre kunde programmeras i befintligt system. Så under kvartal tre och fyra togs underlag fram för byte av larmsystem i huvudbyggnaden.

Ett nytt larmsystem kommer att förenkla möjligheten att hålla byggnaden öppen för besökare samtidigt vi håller god säkerhet i våra personallokaler. Systemet är beställt och kommer att installeras under kvartal 1, 2022.

Under 2021 har museet tillsammans med regionfastigheter arbetat mycket med brandsäkerhetsfrågor i huvudbyggnaden och tittat på olika lösningar om förvaring och brandskydd i våra magasin. Arbetet har resulterat till en bidragsansökan till Boverket om stora åtgärder och ekonomisk satsning inom brandskyddet kommande år. Projektet är omfattande och kommer att pågå i flera år.

Arbete inom Systematiskt brandskyddsarbete under 2021 har lett till att vi har uppdaterad brandsäkerhet och kommer fr.o.m. 2022 kunna följa upp brister i våra byggnader på ett kontinuerligt och säkert sätt. Uppföljningen har också digitaliserats.

Museet äger en del skog. Det har påbörjats arbeten med underhåll i skog och mark utifrån ny skogsvårdsplan. Arbetet har till en början inneburit mycket slyröjning kring byggnader. Slyröjningen görs på ett varsamt sätt där vi tänker flerårigt för att ge självsådda träd möjligheten att växa. En större insats med röjning har gjorts kring Åvike herrgård, här finns förhoppningar om att kunna anlägga en trädgård under kommande år.

Det finns stora behov av att arbeta med säkerhet och trygghet på området. En åtgärd som gjorts är uppförandet av ett

plank i syfte att skapa ett tryggare område och få en tydligare infart till friluftsmuseet.

IT

Återöppnandet av museibygnaden krävde åtskilliga åtgärder enligt riktlinjer och restriktioner. En digital besöksräknare och ett system för utrop köptes in, en insats som krävde snabb hantering och installation inför öppnandet. På Murberget friluftsmuseum installerades nya besöksräknare under hösten. Befintliga räknare finns kvar för att behålla kontinuerlig statistik. De nya räknarna möjliggör mer detaljerad statistik för enskilda program och evenemang, och kan enkelt flyttas för att snabbt samla in statistik på ny plats. En ny digital besöksenkät installerades i utställningen "Att fånga en plats" i slutet av året.

Under hela 2021 har arbetet fortgått med flytt av servrar och tjänster till hostingföretag för en säkrare och stabilare drift av museets IT-infrastruktur. Under 2022 planeras arbetet med flytten vara helt färdigt. Även flytten av museets samlingsdatabas har fortsatt under 2021, och en första import till Primus gjordes under våren med goda resultat.

Under pandemin har cyberhoten ökat markant, vilket har bidragit till att insatser gjorts för att öka säkerheten med extra spamfilter och ett nytt mer avancerat virusskydd för att säkerställa en trygg IT-miljö för såväl personal som långsiktig informationshantering.

Varumärkesplattform

Utöver det löpande kommunikationsarbetet har museets varumärkesplattform färdigställts och kommer att implementeras under 2022. Detta arbete har varit relativt omfattande. Med denna plattform på plats kommer verksamheten att ha ett ännu tydligare verktyg för hur museet ska verka och arbeta i alla sammanhang och situationer.

Projektadministration och projektansökningar

Den administrativa delen av projektprocessen har setts över under året, och vi har skapat tydliga avstämningstillfällen och checklistor.

Flera projektansökningar har tagits fram under året, och en del av ansökningarna har beviljats, se lista nedan.

Vissa av projekten påbörjas under 2022.

- Stöd till icke-statliga kulturlokaler - Wulkanska huset, Boverket
- Museer i norr/ Nätverk för kunskap (interregionalt museisamarbete, år 3), Statens kulturråd
- Kulturarvspedagogiskt projekt: Framtidens kulturarvspedagogik - museer i norr. (interregionalt museisamarbete, år 1), Statens kulturråd
- Maritima kulturarv Sverige-Finland/ Bothnia Business Heritage - förstudie. Interreg Bothnia Atlantica och Region Västernorrland
- Romskt kulturarv i Västernorrland, ett samverkansprojekt med två romska föreningar, Sundsvalls museum samt Kramfors och Härnösands kommuner. Länsstyrelsen Västernorrland, Region Västernorrland, Statens kulturråd
- Västernorrlands museum - centrum för kulturarv och KKN - samverkan med flera parter och kommuner (3 år), Härnösands kommun, Region Västernorrland
- Smart kulturarvsturism i Höga Kusten, Leader Höga Kusten
- Länsstyrelsens bidrag till kulturhistoriska miljöer: Fysiska restaureringsgårder av Ulvö kapell, Styresholm, Gammelgården i Myckelgensjö. Länsstyrelsen Västernorrland
- Landskapet för asylsökande (TIA), (samverkan med 5i12 och Ängekyrkan), Länsstyrelsen Västernorrland
- Musikliv i 1800-talets regionala centra: Bidrag för forskningskonferens 24-26 november, Riksbankens jubileumsfond

Övergripande mål	Fyraårs mål 2019-2022	Uppfylld mot årets mål	Uppfylld mot fyraårs målen, prognos 2022
<p>Museet har god genomförande-kapacitet och måluppfyllelse</p>	<p>Museet har en god genomförandekapacitet och måluppfyllelse avseende:</p> <ul style="list-style-type: none"> - systematisk verksamhetsprocess för kärnverksamheten: i utställningsprocessen, det publika arbetet inkl det pedagogiska, i samlingsförvaltningen och Kulturmiljöuppdraget. - planer för fastighetsarbetet (det kulturhistoriska och det administrativa) i lokalförsörjningsplan, underhållsplan, skogsvårdsplan, markvårdsplan samt prioriteringar. - alla verksamhetsområdens effektivitet och tagit fram planer för effektivisering. - museal kompetensförsörjning, fokus bland annat på värdskap, digital kompetens och kulturmiljö. - genomarbetad form för verksamhetsplanering och verksamhetsuppföljning. - genomarbetad form för ekonomi-styrning och ekonomiuppföljning. - fungerande forum och metoder för intern samverkan. - förbättringar i arbetsmiljön (NMI) jämfört med 2019. - översyn och revidering samt införande av alla nödvändiga policyer inom OSA. - Ändamålsenliga lokaler avseende personalrum och kontor samt arbetsytor. - fungerande magasin ifråga om klimat och brandskydd i musei-byggnaden. - fungerande målgruppsanalys. - fungerande statistikinsamling för verksamhetens syften (egen statistik och MYKA-statistik). 	<p>90%</p>	<p>75% Förväntas nå 100% 2022. Avviker som det ser ut nu avseende “fungerande magasin ifråga om klimat och brandskydd” då det ser ut som att insatsen kommer sträcka sig under flera år, förmodligen 2023-2024. Kunskapen om komplexiteten och bristerna fanns inte när målen sattes.</p>

EXTERN FINANSIERING

I uppdragsdirektivet från stiftelsebildarna betonas vikten av att öka den externa finansieringen. Målet på lång sikt är att 50% av museets totala intäkter är finansiering från externfinansierade projekt, affärsverksamhet, kursavgifter, visningar och uppdragsfinansierad verksamhet samt att museet har ett kontinuerligt och aktivt arbete för att öka intäkterna. Fyraårs-målet, som ska vara nått 2022 är att museets intäkter för ovan beskrivna delar uppgår till 20% av museets totala intäkter samt att museet ska arbeta aktivt och kontinuerligt för att öka dessa. Avseende årsmålet att arbeta aktivt och kontinuerligt når vi i år 92%, inte minst med många projektansökningar och beviljade projekt, medan det rent intäktsmässiga målet enbart kommer att mätas i årsbokslutet 2022. Dock ser vi en försämring 2021 jämfört med 2020. Andelen år 2021 är 14,6%. Prognosen är ändå att nå 20% 2022.

Arkeologins och konserveringens uppdragsverksamhet har ur ett ekonomiskt

perspektiv inte i hög grad påverkats av pandemins effekter (läs mer i tidigare kapitel). Dessa verksamheter påverkas i högre utsträckning av om det är större eller mindre omfattande uppdrag under ett år. 2020 var ett år med större uppdrag än 2021 vilket kan vara anledningen till att det resulterade i högre intäkter 2020 än i år.

Trots att museet på grund av pandemin var stängt fram till och med i mitten på juni har museibutiken kunnat erbjuda försäljning med leverans utanför entrén under våren. Under sommaren höll Handelsboden stängt men under julmarknaden i december kunde den hållas öppet vilket var mycket uppskattat. Konferensverksamheten har varit nästan obefintlig under året, även om några uthyrningar genomfördes under hösten 2021. För affärsverksamheten har intäkterna endast uppnått hälften av budgeterad nivå men i jämförelse med föregående år ses ändå en mindre ökning.

Övergripande mål	Fyraårs mål 2019-2022	Uppfyllnad mot årets mål	Uppfyllnad mot fyraårs målen, prognos 2022
Museet ökar graden av extern finansiering gällande affärsverksamhet och utvecklingsprojekt (utvecklingsmål i uppdragsdirektivet).	Museets intäkter för affärsverksamhet, uppdragsverksamhet och projektbidrag uppgår till 20% av museets totala intäkter. Museet arbetar kontinuerligt och aktivt för att öka intäkterna.	92%	Andelen för 2021 är 14,6%. Förväntas nå 20% 2022. Prognosen är därmed 100% måluppfyllnad. Uppdragsverksamheten utökas under 2022 vilket kan bidra till en ökning mot tidigare år.

EKONOMISK ANALYS

Årets resultat uppgår till 375 tkr vilket är 2 125 tkr bättre än årets budget på -1 750 tkr. Budgetunderskottet beror på en tilläggsbudget, utifrån föregående års positiva resultat, för extrasatsningar inom bland annat utställningsverksamheten för barn och unga och restaureringar och repara-

tioner på Friluftsmuseets kulturhistoriska byggnader.

Det redovisade finansnettot uppgår till 908 tkr. Resultatet är 758 tkr bättre än budget vilket beror på ett högre marknadsvärde på en finansiell placering.

	Utfall 2020	Utfall 2021	Budget 2021
Intäkter	43,6	44,5	41,6
Kostnader	-39,7	-44,6	-42,9
Avskrivningar	-0,3	-0,4	-0,4
Finansnetto	0,5	0,9	0,1
Resultat	4,1	0,4	-1,7

Tabellen visar belopp i miljoner kronor. Avrundningsavvikelser kan förekomma. Internbokning för overheadkostnad och intäkt är exkluderat i beloppen.

Värt att notera är att investeringar motsvarande 1 877 tkr är gjorda under året. Denna summa påverkar inte resultaträkningen.

Rörelseresultatet uppgår till ett underskott på 534 tkr, vilket ändå är 1 366 tkr bättre än årets budgeterade nivå, se tabell nedan. Den ekonomiska utvecklingen har följts under året och utifrån en del verksamheters positiva resultat och prognoser har ytterligare satsningar inom andra verksamheter kunnat planeras. Trots detta har vissa satsningar och insatser inte kunnat genomföras helt, eller enbart till viss del, på grund av bland annat tidsbrist, försenade leveranser och pandemin. Överskottet mot budget beror också på ersättning från Försäkringskassan för sjuklönekostnader, resultatöverskott inom uppdragsverksamheten och då främst för arkeologin, budgeterad besparingspost för framtida investeringar samt lägre personalkostnader för oplanerade föräldraledigheter, vård av barn och sjukfrånvaro där ersättare inte

kunnat tas in eller köp av tjänst inte kunnat genomföras.

Inom verksamheten *Ledning och gemensam administration* budgeteras och bokförs det årliga verksamhetsbidraget och anslaget från Region Västernorrland, Härnösands kommun och stat Hemslöjdsverksamheten har riktade verksamhetsbidrag och anslag varvid de budgeteras och bokförs på egen resultatenhet inom avdelningen för *Kulturmiljö och hantverk*.

Ledning och gemensam administration redovisar ett överskott mot budget vilket främst förklaras av lägre kostnader för köp av externa konsulter för utredningsuppdrag och utbildningsinsatser. Detta till stor del på grund av pandemin men också att vissa utredningar har genomförts med interna resurser istället för att köpa tjänst. Även den budgeterade besparingsposten på 150 tkr som är avsatt för framtida investeringar är en förklaring till överskottet. Med anledning av detta har prioriteringar

inom det digitala området istället kunna genomföras. Kostnader för dessa extra-satsningar syns inom *IT*.

Fastighetsförvaltning redovisar ett underskott mot budget. Främst beror underskottet på fördyringar i samband med renoveringen av verkstadstaket. Byggnaden krävde ett större och mer omfattande arbete med att förstärka takfoten. Underskottet beror också på relativt höga virkespriser samt ej budgeterade utbyten av armaturer. Intäkterna är högre än budgeterat vilket beror på ej budgeterade projektbidrag för Prästgården. Bidraget täcker det underskott på personalkostnader som redovisas men även andra omkostnader i projektet.

Inom avdelningen *Kulturmiljö och hantverk* ingår arkeologi, konservering, byggnadsvård och hemslöjden. Närmare hälften av resultatöverskottet mot budget inom Kulturmiljö och hantverk står uppdragsverksamheten för. En ytterligare bidragande anledning till överskottet inom avdelningen är lägre personalkostnader än budgeterat, vilket beror på en högre andel sjukfrånvaro, föräldraledighet och vård av barn. Personalresurser har förstärkt annan avdelning i samband med ett specifikt projekt inom fastighet vilket också har genererat lägre personalkostnader inom denna avdelning.

Museiupplevelser och samlingar redovisar ett överskott mot budget. I den ekonomiska redovisningen inom denna avdelning ingår den pedagogiska verksamheten, programverksamheten, utställningar, samlingar, fritidsbåtmuseet och en viss del inom friluftsmuseet så som den publika miljön. Inställda, större arrangemang samt förändrade eller helt inställda programaktiviteter har genererat lägre kostnader än budgeterat. Extra satsningar inom utställningsproduktion och inköp av belysning till utställningslokaler har under året kunnat prioriteras utifrån det positiva

ekonomiska läget. Alla dessa satsningar har dock inte till fullo hunnit genomföras och planeras därför under 2022 istället. Högre intäkter än budgeterat består bland annat av tillfällig bidragsförstärkning för Covid-19 vilket också har genererat kostnader i motsvarande grad. Ej budgeterade projektmedel för satsningar inom den pedagogiska verksamheten och utställningar är ytterligare förklaringar till differensen mellan utfall och budget.

Eventuellt kan den nuvarande momsmodell som museet använder sig av komma att förändras, men beslut från Skatteverket har ännu inte erhållits. Momsmodellen bygger på ett bifall från Skatteverket i samband med en omprövning av den ingående momsen för åren 2010 och 2011. I samband med en omprövning av den ingående momsen för åren 2012-2017 erhöles i november 2020 ett övervägande till beslut som gick emot det tidigare beslutet. Museet skickade under våren 2021 in ett yttrande. I januari 2022 skickades en komplettering till yttrandet in utifrån en dom i Förvaltningsrätten i december 2021.

	Utfall 2022	Budget 2021	Differens utfall mot budget
Styrelse			
Intäkter	0	0	0
Externa kostnader	-39	-43	4
Personalkostnader	261	-362	101
Resultat	-300	-405	105
Ledning och gemensam administration			
Intäkter	36 542	36 483	59
Externa kostnader	-1 813	-2 472	659
Personalkostnader	-4 299	-4 519	220
Resultat	30 430	29 492	938
Fastighetsförvaltning			
Intäkter	617	218	399
Externa kostnader	-10 672	-9 846	-826
Personalkostnader	-2 237	-2 003	-234
Resultat	-12 292	-11 632	-660
IT			
Intäkter	67	0	67
Externa kostnader	-2 068	-1 312	-756
Personalkostnader	-812	-1 123	311
Resultat	-2 813	-2 434	-379
Kulturmiljö och hantverk			
Intäkter	5 940	4 530	1 410
Externa kostnader	-3 459	-2 695	1 410
Personalkostnader	-5 884	-6 445	561
Resultat	-3 403	-4 610	1 207
Museiupplevelser och samlingar			
Intäkter	1 759	405	1354
Externa kostnader	-4 266	-3 247	-1019
Personalkostnader	-8 776	-8 678	-98
Resultat	-11 283	-11 520	237
Affärsverksamhet			
Intäkter	511	910	-399
Externa kostnader	-669	-933	264
Personalkostnader	-715	-768	53
Resultat	-873	-791	-82
Rörelseresultat totalt	-534	-1 900	1 366

Tabellen visar belopp i tusentals kronor. Avrundningsavvikelser kan förekomma. Finansnettot är exkluderat. Internbokning för overheadkostnad och intäkt är inkluderat i beloppen.

Ångermanlandsgården, Murberget frilutsmuseum.

UTBLICK FRAMAT

2021 var det tredje året i den regionala kulturplaneperioden och perioden för uppdragsdirektivet. Prognosen är att fyra-årsmålen så långt vi kan påverka ska nås, även om vi ser att vi varit påverkade av pandemin och andra faktorer som förändrat våra förutsättningar. Museet har utvecklats mycket under det gångna året och stora leveranser har klarats av, vilket verksamhetsberättelsen och god målfyllelse visar.

För vårt länsmuseum är utmaningen att långsiktigt ro iland det stora och breda uppdrag som stiftelsen har. Strategin och planen framåt prognosticerar goda resultat, som kommer att skapa god länstillgång till kulturarvet om länets museum får fortsatta utvecklas i denna riktning - till större relevans för och närvaro i länet. Dock finns också stora utmaningar kvar avseende drift och utveckling av museibygnaden och friluftsmuseet. Stora investeringar och ett förbättrat resursläge krävs för att verksamheten ska fungera och uppdraget kunna utföras fullt ut med gott resultat. Avseende friluftsmuseet är behoven av upprustning och utveckling stora, och här krävs ett stärkt resursläge för både restaurering, utveckling och publik verksamhet. Avseende museibygnaden har vi stora utmaningar både resurs- och verksamhetsmässigt i framför allt våra magasin, och till det ett svagt resursläge när det gäller samlingsförvaltning. Ökande förväntningar på länsmuseum från olika håll är också en utmaning.

Det är en mycket krävande tid för läns- museerna generellt, med höga förväntningar och svåra resurslägen, och läns- museiutredningen Genomlysning av förutsättningarna för de regionala museernas verksamhet, som levererades i början av 2021 på uppdrag av regeringen, ger ett antal viktiga utgångspunkter att arbeta vidare utifrån. Något som lyfts tydligt är vilket komplext och omfattande uppdrag läns- museerna har liksom deras viktiga roll i

den regionala infrastrukturen som nod för kulturarv med mera. Detta trots generellt låg bemanning i förhållande till de förväntningar som finns och med stark koppling och leverans till många delar av samhället utanför kultursektorn. Läns- museerna ses ha en stor samhällsrelevans med sitt breda uppdrag - som minnesinstitution, folkbildare och institution för hållbar utveckling med fokus särskilt på social hållbarhet.

Något som betonas också, både i genomlysningen och samhällsdebatten, är att uppdraget kring kunskapsuppbyggnad och samlingsförvaltning förutsätter långsiktig stabil finansiering, likasom andra delar av läns- museernas verksamhet. Västernorrlands museum har stora utmaningar med samlingsförvaltningen, som inte kunnat prioriteras under 2021 på grund av de stora projekten med basutställningarna samt annat som krävt prioriterade resurser. Inte heller under 2022 kan det vara högsta fokus. Därefter måste samlingsförvaltningen börja prioriteras, vilket kommer få följder för andra delar av verksamheten som nödvändigtvis kommer att behöva nedprioriteras om inte resursläget stärks. Nedprioriteringar är svåra att göra i en redan hårt ansträngd verksamhet. Samtidigt som dessa utmaningar är stora, ser vi också många områden inom vilka vi utvecklas och kommer att fortsätta utvecklas. Den digitala utvecklingen för att stärka möjligheterna till relevant kunskapsuppbyggnad och kunskapsförmedling, arbete för miljömässig och social hållbarhet, de viktiga projekten för att närma oss kulturarvsturismen och kulturella och kreativa näringar, utvecklingen av museiverksamheten tillsammans med nationella minoriteter - allt detta ger gott hopp framåt och ökar vår samhällsrelevans i ytterligare bemärkelser.

VÄSTERNORRLANDS MUSEUM

Fri entré www.vnmuseum.se
Butik & reception, tfn 0611-886 00